

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ
ΚΑΙ ΕΛΕΓΚΤΙΚΗ

Διπλωματική Εργασία

ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ Δ.Π.Χ.Α. 13
ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΣΤΟΝ ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΚΛΑΔΟ

του

ΜΙΧΑΗΛ ΠΟΤΟΥΡΙΔΗ του ΓΕΩΡΓΙΟΥ

Επιβλέπων Καθηγητής: ΑΝΕΣΤΗΣ ΛΑΔΑΣ

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος στην
Εφαρμοσμένη Λογιστική και Ελεγκτική

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2015

Αφιερώνεται στην ανιψιά μου Ελένη

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Αρχικά θα ήθελα να ευχαριστήσω τον καθηγητή μου κ. Λαδά Ανέστη για την άρρηκτη συνεργασία μας και της ζωτικής σημασίας βοήθεια του για την εκπόνηση της εργασίας, καθώς και όλους τους καθηγητές μου για την πολύτιμη συνεισφορά τους στην ολοκλήρωση των σπουδών μου. Επιπλέον ένα μεγάλο ευχαριστώ στους γονείς μου για τη στήριξή τους σε όλα τα επίπεδα και φυσικά στους συμφοιτητές και φίλους μου για τις στιγμές που περάσαμε στη διάρκεια του μεταπτυχιακού προγράμματος. Τέλος, για την αμέριστη ψυχολογική συμπαράσταση, θέλω να ευχαριστήσω τη σύντροφο μου και τις αδερφές μου.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η λογιστική επιστήμη είναι όπως πολλοί οικονομολόγοι χαρακτηριστικά αναφέρουν ένας ζωντανός οργανισμός που εξελίσσεται με το πέρασμα των χρόνων. Δεν είναι τυχαίο άλλωστε, πως τα τελευταία χρόνια και μάλιστα σε καιρούς παγκόσμιας οικονομικής ύφεσης και κρίσης, αν ένας κλάδος γνώρισε άνθιση, είναι αυτός της λογιστικής και της ελεγκτικής. Φυσικά, αυτή η συνεχής αναβάθμιση των επιστημών αυτών, έρχεται ως φυσικό επακόλουθο των αδιάκοπων και ολοένα και μεγαλύτερων απαιτήσεων της παγκόσμιας αγοράς. Η δίψα των επενδυτών και των αναλυτών, για πληρέστερες και πιο αξιόπιστες πληροφορίες, που παρέχουν οι οικονομικοί οργανισμοί στο ευρύ κοινό, φέρνει στην επιφάνεια νέες αντιλήψεις, μεθόδους και τεχνικές άσκησης της λογιστικής επιστήμης. Στη βάση λοιπόν της αναζήτησης της διαφάνειας και συγκρισιμότητας των οικονομικών καταστάσεων, δημιουργήθηκαν διεθνή λογιστικά πρότυπα, τα οποία, όπως είναι λογικό, βρίσκονται σε συνεχή εξέλιξη και αναθεώρηση των επί μέρους σημείων τους, αφού αποτελούν ζωτικό κομμάτι της λογιστικής επιστήμης. Αν όχι το σημαντικότερο, ένα από τα κυριότερα συστατικά στοιχεία, αυτών των αρχών είναι η επιμέτρηση και η αποτίμηση των οικονομικών οργανισμών και των στοιχείων του ενεργητικού και του παθητικού αυτών. Κάπως έτσι εμφανίστηκε και ο όρος εύλογη αξία και έφερε στο προσκήνιο θέματα και απόψεις που για δεκαετίες παρέμεναν στο σκοτάδι. Στην παρούσα εργασία παρουσιάζεται η εν λόγω μέθοδος επιμέτρησης της αξίας ουσιαστικά ενός οργανισμού, βασιζόμενη στις επιδράσεις που έχει στις χρηματοοικονομικές καταστάσεις των εγχώριων τραπεζικών ομίλων και στις αντιδράσεις των επενδυτών και των αναλυτών από τις τελευταίες. Τα αποτελέσματα που εξάγονται είναι αξιοσημείωτα και δείχνουν να υπάρχει συσχέτιση του τρόπου παρουσίασης και επιμέτρησης της εύλογης αξίας των χρηματοοικονομικών μέσων που δημοσιεύουν οι οργανισμοί με την αξία της τιμής της μετοχής, ως αποτέλεσμα της γνώμης που διαμορφώνουν οι αναλυτές από τις οικονομικές καταστάσεις, αφού η ιεράρχηση των χρηματοοικονομικών μέσων φαίνεται να αποτελεί χρήσιμη πληροφόρηση για τους τελευταίους.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 : ΕΙΣΑΓΩΓΗ	9
1.1 Διεθνή Λογιστικό Πλαίσιο Αρχών και Εύλογη Αξία	9
1.2 Σκοπός της Εργασίας	10
1.3 Δομή της Εργασίας	10
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 : ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ	12
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 : ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	17
3.1 Εισαγωγή στα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα	17
3.2 Εφαρμογή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων στην Ευρώπη και στην Ελλάδα.....	18
3.3 Θεμελιώδης Αρχές Διεθνών Λογιστικών Προτύπων και Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης	19
3.4 Δ.Λ.Π. 32 « Χρηματοοικονομικά Μέσα : Γνωστοποίηση και Παρουσίαση»	20
3.4.1 Εισαγωγικά	20
3.4.2 Πεδίο Εφαρμογής	20
3.4.3 Ορισμοί Δ.Λ.Π. 32	21
3.4.4 Συμψηφισμοί	22
3.5 Δ.Λ.Π. 39 «Χρηματοοικονομικά Μέσα : Αναγνώριση και Αποτίμηση»	23
3.5.1 Εισαγωγικά και Πεδίο Εφαρμογής	23
3.5.2 Ορισμοί Δ.Λ.Π. 39	24
3.5.3 Αρχική Αναγνώριση	25
3.5.4 Διαγραφές και Μεταβιβάσεις	25
3.5.5 Αποτίμηση και Επιμέτρηση	26

3.5.6 Μεταγενέστερη Αποτίμηση Χρηματοοικονομικών Μέσων	27
3.5.7 Λογιστική των Αντισταθμίσεων	28
3.6 Δ.Π.Χ.Α. 7 «Χρηματοοικονομικά Μέσα : Γνωστοποιήσεις»	28
3.6.1 Εισαγωγικά	28
3.6.2 Πεδίο Εφαρμογής	29
3.6.3 Γνωστοποιήσεις Χρηματοοικονομικών Μέσων	29
3.6.4 Γνωστοποιήσεις Κινδύνων	30
3.6.5 Λοιπές Γνωστοποιήσεις	31
3.6.6 Γνωστοποιήσεις Εύλογης Αξίας και Τεχνικών Αποτίμησης	31
3.7 Δ.Π.Χ.Α. 13 «Επιμέτρηση Εύλογης Αξίας»	32
3.7.1 Εισαγωγικά	32
3.7.2 Πεδίο Εφαρμογής	33
3.7.3 Εύλογη Αξία και Επιμέτρηση	33
3.7.4 Τεχνικές Αποτίμησης	34
3.7.5 Ιεραρχία Εύλογης Αξίας	36
3.7.5.1 Εισροές 1ου Επιπέδου	36
3.7.5.2 Εισροές 2ου Επιπέδου	36
3.7.5.3 Εισροές 3ου Επιπέδου	37
3.7.6 Γνωστοποιήσεις	38
3.8 Δ.Π.Χ.Α. 9 «Χρηματοοικονομικά Μέσα»	39
3.8.1 Εισαγωγικά	39
3.8.2 Ταξινόμηση και Επιμέτρηση Χρηματοπιστωτικών Μέσων	40
3.8.2.1 Χρηματοοικονομικά Περιουσιακά Στοιχεία	41

3.8.2.2 Χρηματοοικονομικές Υποχρεώσεις	41
3.8.3 Απομείωση και Αποσβεσμένο Κόστος	42
3.8.4 Λογιστική Αντιστάθμιση	43
3.8.5 Πιστωτικός Κίνδυνος	43
3.8.6 Εύλογη Αξία και Γνωστοποιήσεις	44
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 : ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ	45
4.1 Εισαγωγικά	45
4.2 Θεωρητικό Υπόβαθρο Υποδείγματος	46
4.3 Μεθοδολογία	47
4.4 Αποτελέσματα και Περιγραφική Στατιστική	48
4.4.1 Θεωρητικές Παραδοχές	48
4.4.2 Το Δείγμα	49
4.4.2.1 Λογιστικά Στοιχεία και Δεδομένα	49
4.4.2.2 Περιγραφικά Στατιστικά και Συσχετίσεις	49
4.4.3 Αποτελέσματα Εμπειρικής Ανάλυσης	52
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 : ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	54
5.1 Περιορισμοί και Προτάσεις για Μελλοντική Έρευνα	54
5.2 Συμπεράσματα	55
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	57
Ελληνική Βιβλιογραφία και Αρθρογραφία	57
Ξένη Βιβλιογραφία και Αρθρογραφία	58
Ηλεκτρονικές Πηγές	60

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 4.1 : Περιγραφικά Στατιστικά Στοιχεία	50
Πίνακας 4.2 : Μήτρα Συσχετίσεων	51
Πίνακας 4.3 : Υπόδειγμα Ohlson για Περιουσιακά Στοιχεία	52
Πίνακας 4.4 : Υπόδειγμα Ohlson για Υποχρεώσεις	53

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 Διεθνή Λογιστικό Πλαίσιο Αρχών και Εύλογη Αξία

Η διαρκή ανάγκη της παγκόσμιας αγοράς για περισσότερες και πιο αξιόπιστες πληροφορίες, που θα αντικατοπτρίζουν την εικόνα ενός οικονομικού οργανισμού στο έπακρο και με όσο το δυνατόν μεγαλύτερη διαφάνεια, ενώ παράλληλα θα καθιστούν την οικονομική του εικόνα συγκρίσιμη σε παγκόσμιο επίπεδο, οδήγησε στην ίδρυση ανεξάρτητων διεθνών επιτροπών, με στόχο την έκδοση λογιστικών αρχών, κανόνων και οδηγιών. Με άλλα λόγια, δημιουργήθηκε ένα ενιαίο λογιστικό πλαίσιο, που με το πέρασμα των χρόνων θα γίνει αποδεκτό, από το σύνολο της παγκόσμιας οικονομικής και επιχειρηματικής κοινότητας.

Αποτέλεσμα των ενεργειών αυτών ήταν η έκδοση των περιβόητων πλέον Διεθνών Λογιστικών Προτύπων, κοινώς Δ.Λ.Π., που ο επίσημος ορισμός τους βρίσκεται στο άρθρο 2 του κανονισμού 1606/2002 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 19ης Ιουλίου 2002, το οποίο χαρακτηριστικά αναφέρει: «Ως Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα νοούνται τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα (Δ.Λ.Π.), τα Διεθνή Πρότυπα χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης (Δ.Π.Χ.Π.) και οι συναφείς ερμηνείες (ερμηνείες της SIC-Δ.Π.Χ.Π.), οι μεταγενέστερες τροποποιήσεις των εν λόγω προτύπων και συναφών ερμηνειών καθώς και τα μελλοντικά πρότυπα και συναφείς ερμηνείες που θα εκδώσει ή θα δημοσιεύσει στο μέλλον ο Οργανισμός Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (Ο.Δ.Λ.Π.)». Ο ίδιος κανονισμός περιγράφει ουσιαστικά το σκοπό των Δ.Λ.Π. στην παράγραφο 4 ως εξής: «Ο παρών κανονισμός ενισχύει την ελεύθερη κυκλοφορία των κεφαλαίων στην εσωτερική αγορά και βοηθά τις κοινοτικές εταιρείες να ανταγωνίζονται σε ισότιμη βάση για την εξεύρεση διαθέσιμων χρηματοοικονομικών πόρων τόσο στις κοινοτικές όσο και στις διεθνείς κεφαλαιαγορές».

Συμπερασματικά, μπορεί να λεχθεί, ότι αποτελούν μια ενιαία δέσμη διεθνών λογιστικών προτύπων υψηλής ποιότητας, τα οποία βοηθούν στην σύνταξη ενοποιημένων χρηματοοικονομικών καταστάσεων, όπως ο Ισολογισμός, η Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης, η Κατάσταση Μεταβολών Χρηματοοικονομικής θέσης, η Κατάσταση Ταμειακών Ροών και οι Επεξηγηματικές Σημειώσεις, με σκοπό την ομαλή και εύρυθμη λειτουργία της

κεφαλαιαγοράς, την προστασία του επενδυτικού κοινού, τη δημιουργία κλίματος εμπιστοσύνης στις χρηματοπιστωτικές αγορές και την περιφρούρηση της ανταγωνιστικότητας των κοινοτικών κεφαλαιαγορών.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, και συνυπολογίζοντας την αναγκαιότητα για αποτελεσματικότερη εποπτεία των τραπεζικών ιδρυμάτων, η υιοθέτηση των Δ.Λ.Π. από τα τελευταία ήταν άμεση. Αποτέλεσμα αυτού είναι η εφαρμογή των Δ.Π.Χ.Π., στο σύνολό τους, χωρίς παρεκκλίσεις και η κατάρτιση αξιόπιστων και συγκρίσιμων οικονομικών καταστάσεων, με στόχο την άσκηση σοβαρής διαχείρισης κινδύνου και ελέγχου από πλευρά των οργανισμών, και την ενίσχυση της διαφάνειας και του αισθήματος ασφάλειας από πλευράς των επενδυτών. Καθοριστικό ρόλο διαδραμάτισε η εισαγωγή της εύλογης αξίας στην επιμέτρηση των χρηματοπιστωτικών μέσων, κάτι που αποτέλεσε επανάσταση σε σχέση με την εφαρμοζόμενη για δεκαετίες λογιστική αρχή του ιστορικού κόστους. Χαρακτηριστικό είναι ότι από την πρώτη κιόλας μέρα εμφάνισής της, η επιμέτρηση και η χρήση της εύλογης αξίας, συνάντησε τόσο υπέρμαχους όσο και πολέμιους στο διεθνές λογιστικό στερέωμα όσον αφορά την εφαρμογή της στις οικονομικές καταστάσεις των οργανισμών.

1.2 Σκοπός της Εργασίας

Σκοπός της εργασίας είναι η παρουσίαση των τρόπων επιμέτρησης και εμφάνισης των χρηματοοικονομικών μέσων που αποτιμώνται στην εύλογη αξία στις οικονομικές καταστάσεις και κατά πόσο τις επηρεάζουν, ενώ παράλληλα αναζητούνται τα συμπεράσματα που εξάγουν οι αναλυτές από τις πιθανές επιδράσεις της χρήσης της στην οικονομική εικόνα μιας οντότητας. Ουσιαστικά, αναζητούνται ποιοτικές και ποσοτικές απαντήσεις στον τρόπο επιρροής των επιπέδων της ιεραρχίας της εύλογης αξίας στα χρηματοοικονομικά μέσα.

1.3 Δομή της Εργασίας

Συνοπτικά στο κυρίως μέρος που ακολουθεί, παρατίθεται στο δεύτερο κεφάλαιο η επισκόπηση βιβλιογραφίας και αρθρογραφίας που αποτέλεσε και την πηγή έμπνευσης του

σκοπού της εργασίας και αφορά το πεδίο της εύλογης αξίας. Η επισκόπηση επικεντρώθηκε σε ξενόγλωσση αρθρογραφία η οποία μελετά την εισαγωγή και τα αποτελέσματα από την εφαρμογή της εύλογης αξίας, καθώς και τον αντίκτυπο που είχε σε ποικίλους τομείς τόσο στις εταιρίες όσο και στους αναλυτές-επενδυτές και την οικονομία γενικότερα. Οι συγγραφείς κατά γενική ομολογία, ιδιαίτερα στις πιο πρόσφατες μελέτες, τάσσονται υπέρ της χρήσης της και των πληροφοριών που παρέχει στους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων, χρίζοντας την ως την πλέον αποδεκτή και κατάλληλη για τους σκοπούς της επιμέτρησης των χρηματοοικονομικών μέσων.

Στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται ενδελεχής αναφορά στο θεσμικό πλαίσιο, στους ορισμούς, στους κανόνες και στις αρχές πάνω στις οποίες στηρίζεται η έρευνα. Παρουσιάζονται τα σημαντικότερα σημεία και ο σκοπός των Δ.Λ.Π. 32 και Δ.Λ.Π. 39 που αποτελούν τα κυριότερα θεωρητικά εργαλεία, πάνω στα οποία στηρίζονται οι πρακτικές εφαρμογές των Δ.Π.Χ.Α. 7 και Δ.Π.Χ.Α. 13 τα οποία αναλύονται αμέσως μετά. Το τελευταίο, κατέχει πρωτεύουσα θέση στην εργασία καθώς είναι απαραίτητο για την κατανόηση των αποτελεσμάτων και την εξαγωγή των τελικών συμπερασμάτων της πρακτικής εφαρμογής, αφού αναλύει σε βάθος θέματα της εύλογης αξίας, όπως το σύστημα ιεράρχησης της και οι τεχνικές αποτίμησης της. Τέλος γίνεται μία παρουσίαση των σημαντικότερων σημείων του νέοεκδοθέν Δ.Π.Χ.Α. 9 και τις μεταβολές που θα επιφέρει στο εγγύς μέλλον.

Στο τέταρτο κεφάλαιο, αρχικά γίνεται μία εισαγωγή στον σκοπό της έρευνας και στον τρόπο που διεξήχθη, ενώ παρουσιάζεται εν συντομία μια περιγραφή του προτύπου που χρησιμοποιήθηκε, Ohlson (1995), και οι απόψεις διακεκριμένων συγγραφέων και ακαδημαϊκών για την αποτελεσματικότητά του. Κατόπιν, ακολουθεί η μελέτη των οικονομικών στοιχείων που αποτιμώνται στις εύλογες αξίες, από τον ελληνικό τραπεζικό κλάδο σε επίπεδο ομίλου για την περίοδο 2005 έως 2014 και πως αυτά επηρεάζουν τους αναλυτές-επενδυτές και ως εκ τούτου την αξία της μετοχής του οργανισμού, καθώς και η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε για την εξαγωγή των συμπερασμάτων.

Τέλος, στο πέμπτο κεφάλαιο καταγράφονται τα συμπεράσματα στα οποία καταλήγει η μελέτη, τα οποία αποτελούν λογικό επακόλουθο αφού τέθηκαν οι βάσεις από ένα θεωρητικό και θεσμικό πλαίσιο και η πραγματοποίηση εμπειρικής έρευνας. Επιπλέον καταγράφονται οι περιορισμοί που χρησιμοποιήθηκαν και οι τυχόν προτάσεις για μελλοντική έρευνα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

Ανά τακτά χρονικά διαστήματα και λόγω της συνεχούς αναβάθμισης και ανάγκης για βελτίωση των λογιστικών συστημάτων και προτύπων, έχουν δημοσιευθεί ποικίλες έρευνες, αναφορικά με τον αντίκτυπο των τελευταίων από την εφαρμογή τους στη σύγχρονη οικονομία. Ιδιαίτερη μνεία γίνεται στην εφαρμογή της εύλογης αξίας (fair value), που καθιερώθηκε από τα IFRS ως κυρίαρχο εργαλείο επιμέτρησης των οικονομικών στοιχείων των οργανισμών και της επιρροής της στις χρηματοπιστωτικές αγορές. Στο παρόν κεφάλαιο παρουσιάζονται ορισμένες από τις σημαντικότερες αρθρογραφίες και μελέτες που αποτέλεσαν και την αφορμή για την επιλογή του θέματος της παρούσας εργασίας.

Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως από τότε που εμφανίστηκε ο όρος και η χρήση της εύλογης αξίας δημιουργήθηκαν δύο αντικρουόμενα στρατόπεδα, τους υπέρμαχους και τους πολέμιους της. Από τη μία πλευρά, σύμφωνα και με τον Madray (2008), οι υποστηρικτές της θεωρούν ότι η χρήση της εύλογης αξίας στην επιμέτρηση των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων παρέχει στους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων μια πιο ξεκάθαρη εικόνα και βοηθά στην καλύτερη λήψη αποφάσεων. Από την άλλη, διάφοροι πολέμιοι της εύλογης αξίας υποστήριζαν ότι η χρήση της, λόγω της ευελιξίας που παρέχει και της υποκειμενικότητας στην εκτίμηση της, ιδιαίτερα στην περίπτωση απουσίας ενεργούς αγοράς, μπορεί να οδηγήσει σε στρέβλωση και σύγχυση στη συγκρισιμότητα των χρηματοοικονομικών καταστάσεων.

Πιο συγκεκριμένα, ο Whittington (2015) στη μελέτη του με αντικείμενο την εύλογη αξία και τα IFRS, αναφέρεται στον ορισμό της εύλογης αξίας ως μέσο επιμέτρησης των περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων στις οικονομικές καταστάσεις, ενώ παρουσιάζει με μια ιστορική αναδρομή τους λόγους οι οποίοι καθιέρωσαν τη μέθοδο αυτή ως κυρίαρχη στα IFRS, με ανάλυση των επιχειρημάτων υπέρ και κατά της εφαρμογής της, καθώς και των διάφορων περιπτώσεων που επηρέασαν τον τρόπο αντιμετώπισης του θέματος από τον IASB, συμπεριλαμβάνοντας και την πρόσφατη οικονομική κρίση. Καταλήγει σε ορισμένες παρατηρήσεις προς βελτίωση των IFRS, ενώ συμπεραίνει ότι η εύλογη αξία είναι «φτιαγμένη» για την εφαρμογή της σε άρτιες και ανταγωνιστικές αγορές όπου η πρόσβαση είναι εφικτή και ουσιαστικά εξυπηρετεί τους επενδυτές των κεφαλαιακών αγορών, όπου

γίνεται η αξιολόγηση με προεξόφληση μελλοντικών ταμειακών ροών σε αντίθεση με την εναλλακτική μέθοδο που αναφέρεται πάλι σε μελλοντικές ροές αλλά βασίζεται σε στοιχεία εκτιμήσεων των επενδυτών, όπου οι αγορές δεν είναι ουτοπικές και υπάρχει ασυμμετρία στα δεδομένα, αφορά δηλαδή κυρίως τους υπάρχοντες επενδυτές-μετόχους που έχουν και τη διαχείριση.

Από την άλλη, οι Amel-Zadeh και Meeks (2013), εξετάζουν τη χρήση και τη σημαντικότητα της εύλογης αξίας στο τραπεζικό σύστημα καθώς και την επίδραση της στη μεγάλη οικονομική κρίση σε σύγκριση με το ιστορικό κόστος. Ακόμη, εστιάζουν στα θεωρητικά υπόβαθρα και στους κανονισμούς της λειτουργίας των τραπεζών, στις λογιστικές αρχές, στις συνθήκες της αγοράς και κάνουν συγκεκριμένη αναφορά πάνω στο φαινόμενο της μόχλευσης των τραπεζών η οποία, όπως συμπεραίνουν, είναι ανάλογη με την τάση της αγοράς. Στην έρευνα τους καταλήγουν στο ότι η μεγάλη οικονομική κρίση δεν επηρέασε σε σημαντικό βαθμό τις απόψεις για χρήση η όχι της εύλογης αξίας, έδειξε όμως ότι είναι ζωτικής σημασίας σε περιόδους χαμηλής ρευστότητας και ανάγκης ρευστοποίησης, ενώ παίζει εξίσου σημαντικό ρόλο στη λήψη επενδυτικών αποφάσεων για τη σύγκριση παρόμοιων αγαθών στην αγορά καθώς και τη μετέπειτα σύγκριση με το ιστορικό κόστος και το κόστος ευκαιρίας. Μάλιστα σε μία προηγούμενη μελέτη σχετικά με την επίδραση των IFRS στις πληροφορίες που παρέχουν, οι Kousenidis et al. (2010) συμπεραίνουν ότι η είσοδος της εύλογης αξίας δεν επέφερε αλλαγές στα κέρδη των τραπεζών αλλά επηρέασε σημαντικά τη λογιστική αξία των χρηματοοικονομικών καταστάσεων τους.

Επιπλέον, οι Badia et al. (2015) ασχολούνται με τα τρία διαφορετικά επίπεδα παρουσίας των οικονομικών στοιχείων, των οικονομικών μονάδων, βασισμένα στην εύλογη αξία και πως αυτά διαφέρουν μεταξύ τους ως προς την ποιότητα της πληροφορίας που παρέχουν, καθώς και τις διαφορές ανάμεσα στην εύλογη αξία και στην συντηρητική παρουσίαση των οικονομικών καταστάσεων, με παραδείγματα κατά τη διάρκεια της κρίσης και έπειτα. Στην έρευνα τους καταλήγουν στο ότι οι επιχειρήσεις που εμφανίζουν μεγαλύτερες αναλογίες στα επίπεδα 2 και 3, παρουσιάζουν ελλιπή πληροφόρηση σε αντίθεση με όσες εμφανίζουν τα στοιχεία τους στο επίπεδο 1. Παράλληλα οι Magnan et al. (2011) εξέτασαν κατά πόσο η εύλογη αξία στις οικονομικές καταστάσεις των τραπεζών επηρεάζει την ικανότητα των χρηματοοικονομικών αναλυτών στη λήψη αποφάσεων και στην πρόβλεψη των κερδών και κατέληξαν στο ότι η εφαρμογή της χρήσης των επιπέδων 1, 2 και 3 με τη χρήση της εύλογης αξίας στις οικονομικές εκθέσεις των τραπεζών έχει οδηγήσει σε πιο ακριβή συμπεράσματα σε όσες δεν αποτιμούσαν το μεγαλύτερο ποσοστό

των περιουσιακών τους στοιχείων στην εύλογη αξία. Επίσης διαπιστώνεται στην έρευνα ότι στο επίπεδο 2 τα στοιχεία είναι περισσότερο ακριβή από ότι στο επίπεδο 3 όσον αφορά την ποιότητα της πληροφορίας που αντανακλούν. Με βάση τα ανωτέρω, συμπεραίνουν ότι οι αναλυτές θεωρούν πως οι εταιρίες μεταφέρουν χρήσιμες πληροφορίες μέσα από τα στοιχεία του επιπέδου 2 αλλά δρουν ευκαιριακά στη μέτρηση των στοιχείων του επιπέδου 3.

Επιπροσθέτως, οι Song et al. (2010) στην έρευνα τους αναφορικά με τη χρήση της εύλογης αξίας σε ιεραρχικά επίπεδα παρουσίασης και τον αντίκτυπο των μηχανισμών εταιρικής διακυβέρνησης, αναφέρουν πως οι επενδυτές δίνουν λιγότερη σημασία στα πιο αδιαφανή και θολά στοιχεία που εμφανίζονται στο επίπεδο 3 από ότι στα επίπεδα 1 και 2 καθώς είναι λιγότερο παρατηρήσιμα και υπόκεινται σε μεγαλύτερη ασυμμετρία πληροφοριών μεταξύ των επενδυτών και της διαχείρισης, ενώ ο πιο υποκειμενικός χαρακτήρας του επιπέδου 3, το καθιστά επιρρεπή σε μεγαλύτερο σφάλμα εκτίμησης. Τα θέματα αυτά αυξάνουν τη δυσμενή επιλογή των επενδυτών, τον κίνδυνο ρευστότητας και το κόστος επεξεργασίας των πληροφοριών, με αποτέλεσμα ένα μεγαλύτερο «discount adjustment effect» όπως χαρακτηριστικά αναφέρουν. Επιπλέον, επειδή οι διαχειριστές έχουν μεγαλύτερη ευχέρεια στις εύλογες αξίες που εμφανίζονται στο επίπεδο 3, οι επενδυτές μπορούν να προσαρμόσουν την αποτίμηση του επιπέδου 3 προς τα κάτω εάν ανησυχούν για την πιθανή υπερεκτίμηση των περιουσιακών στοιχείων, ειδικά όταν παρατηρούνται αδύναμοι μηχανισμοί εταιρικής διακυβέρνησης. Οι συγγραφείς αναφέρονται σε αυτό το φαινόμενο ως «downward cash flow adjustment effect».

Εξάλλου, οι Christensen και Nikolaev (2013) στην έρευνα τους, για το κατά πόσο οι εταιρίες και οι διαχειριστές τους εφαρμόζουν την εύλογη αξία στις επιμετρήσεις των μη χρηματοπιστωτικών περιουσιακών στοιχείων, καταλήγουν ότι η εύλογη αξία είναι απίθανο να γίνει η κύρια μέθοδος αποτίμησης για τα δύσκολα ρευστοποιήσιμα μη χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία σε εθελοντική βάση και αυτό γιατί όπως αναφέρουν στη μελέτη τους η λογιστική της εύλογης αξίας χρησιμοποιείται, όταν αξιόπιστες εκτιμήσεις της εύλογης αξίας είναι διαθέσιμες σε χαμηλότερο κόστος και όταν δεν μεταφέρουν πληροφορίες σχετικά με τις λειτουργικές επιδόσεις της εταιρίας. Για παράδειγμα, με πολύ λίγες εξαιρέσεις, οι διευθυντές των επιχειρήσεων εφαρμόζουν την αρχή του ιστορικού κόστους για τις εγκαταστάσεις και τον εξοπλισμό. Στην προηγούμενη έρευνα έρχεται να προστεθεί αυτή των Glaser et al. (2015), που περιλαμβάνει στοιχεία από 737 διεθνείς τραπεζικούς οργανισμούς, και συμπεραίνει πως οι διαχειριστές πράγματι εμφανίζουν στο επίπεδο 3 της ιεραρχίας της εύλογης αξίας στοιχεία

τα οποία είναι πλασματικά προκειμένου να οδηγηθούν σε «φουσκωμένες» οικονομικές καταστάσεις. Όπως επισημαίνουν όμως, η απόκρυψη αυτής της πολιτικής δύσκολα περνάει απαρατήρητη από τους έμπειρους αναλυτές και κατά συνέπεια από την αγορά, ενώ μάλιστα επηρεάζει αρνητικά τόσο τις ανταγωνίστριες τράπεζες, όσο και το χρηματοπιστωτικό σύστημα και την οικονομία στο σύνολό της.

Από την άλλη οι Ettredge et al. (2014) χρησιμοποιώντας δεδομένα από εισηγμένες τραπεζικές εταιρίες για τις περιόδους 2008 έως 2011, και συγκεκριμένα στοιχεία των επιπέδων ιεραρχίας της εύλογης αξίας, συμπεραίνουν ότι το υπάρχει θετική συσχέτιση του ελεγκτικού κόστους επιμέτρησης των στοιχείων που εμφανίζονται στο επίπεδο 3 με τα στοιχεία αυτά και μάλιστα μεγαλύτερα από τα επίπεδα 1 και 2, κάτι που υποδεικνύει σύμφωνα με την έρευνα πως όσο αυξάνονται οι προσπάθειες για επιμέτρηση των εν λόγω χρηματοοικονομικών μέσων τόσο αυξάνονται και τα ελεγκτικά κόστη και συνεπώς το συνολικό κόστος επιμέτρησης τους. Ως φυσικό επακόλουθο, είναι να δημιουργούνται υποψίες για την αληθοφανή παρουσίαση των εν λόγω κονδυλίων από τους τραπεζικούς οργανισμούς, λόγω της δυσκολίας επιμέτρησής τους και του υψηλότερης κοστολόγησης της τελευταίας από τις ελεγκτικές εταιρίες και τους εμπειρογνώμονες. Μάλιστα, σύμφωνα με την έρευνα των Ayres et al. (2014) έρχεται να προστεθεί μία ακόμα αρνητική επίδραση της επιμέτρησης της εύλογης αξίας, αυτή της αρνητικής επίδρασης της στη σχέση των οργανισμών με τις ελεγκτικές εταιρίες που αναλαμβάνουν το δύσκολο έργο της εφαρμογής της. Το συμπέρασμα στο οποίο καταλήγουν οι τελευταίοι είναι ότι η πιστή εφαρμογή της επιμέτρησης της εύλογης αξίας, να μεν παρέχει αξιόπιστες πληροφορίες στους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων, ταυτόχρονα όμως δυσχεραίνει τις σχέσεις ανάμεσα στους ελεγκτές και τους οργανισμούς. Ιδιαίτερα, όταν επιχειρείται η απομείωση της υπεραξίας της εταιρίας, ή ο έλεγχος άλλων σύνθετων εκτιμήσεων, οι οποίες είναι ιδιαίτερα σημαντικές δεδομένης της συνεχιζόμενης επέκτασης της εκτίμησης της εύλογης αξίας στις οικονομικές καταστάσεις, με αποτέλεσμα να παρατηρούνται ανησυχίες για τις επιδόσεις των ελεγκτών σε αυτούς τους τομείς.

Την αντικειμενική δυσκολία στην εκτέλεση του ελεγκτικού έργου και τη διαβεβαίωση της εύλογης αξίας σε ιδιαίτερα σύνθετα μέσα που χαρακτηρίζονται από υψηλή αβεβαιότητα και υποκειμενικότητα των εκτιμήσεων, σημαντικές ή πολύπλοκες υποθέσεις, και πολλαπλές πιθανές τεχνικές αποτίμησης, έρχεται να επιβεβαιώσει η πρόσφατη μελέτη των Cannon και Bedard (2015) που διεξήχθη με τη χρήση ερωτηματολογίου σε ανώτερα στελέχη ελεγκτικών εταιριών. Άλλωστε, σε μια παλαιότερη μελέτη του, ο Uzma (2012), είχε καταλήξει ότι η

εφαρμογή του ιστορικού κόστους υπολείπεται αυτής της εύλογης αξίας και πως η πιστή αναπαράσταση των άυλων περιουσιακών στοιχείων των του επιπέδου 3 της ιεραρχίας μπορεί να επιτευχθεί μόνο με πρόσθετες απαιτήσεις γνωστοποίησης.

Τέλος, αναφορικά με τη θέσπιση και εφαρμογή του Δ.Π.Χ.Α. 7 στην Ευρωπαϊκή Ένωση και τις γνωστοποιήσεις που επέβαλε όσον αφορά τις εύλογες αξίες, ο Bischof (2009) με έρευνα του πάνω στον τραπεζικό τομέα σε τρεις διαφορετικές χώρες, συμπεραίνει ότι το προαναφερθέν πρότυπο αύξησε την ποιότητα της πληροφορίας στις οικονομικές καταστάσεις και στις εκθέσεις των κινδύνων, αλλά παράλληλα καταλήγει πως υπάρχουν διαφορές στην εφαρμογή του προτύπου από χώρα σε χώρα, λόγω της ερμηνείας της εκάστοτε εθνικής τραπεζικής εποπτείας. Είναι φανερό πως υπήρξε ανάγκη εναρμόνισης της χρηματοπιστωτικής εποπτείας στην Ευρωπαϊκή Ένωση και ήρθε ως φυσικό επακόλουθο η θέσπιση του Δ.Π.Χ.Α. 13 που αναλύεται διεξοδικά παρακάτω. Κατόπιν υιοθέτησης και εφαρμογής του τελευταίου, αρκετοί ερευνητές ασχολήθηκαν με τις επιδράσεις του, τόσο σε θεωρητικό όσο και πρακτικό επίπεδο. Σε μία τέτοια προσπάθεια κινείται η έρευνα της Dvorakova (2011) για τις ωφέλειες από την εφαρμογή του προτύπου. Στην έρευνα καταλήγει ότι το σημαντικότερο όφελος είναι η αύξηση της ουδετερότητας και συγκρισιμότητας των λογιστικών πληροφοριών που παρέχονται με τη χρήση του Δ.Π.Χ.Α. 13, αφού ορίζει του τρόπους επιμέτρησης της εύλογης αξίας και την ιεραρχία της, ωστόσο επισημαίνει πως η χρήση της εύλογης αξίας κατά την αρχική αναγνώριση οριζόμενη ως τιμή εξόδου είναι εννοιολογικά λάθος και ενέχει κινδύνους. Σε μία άλλη μελέτη, οι Yarnold και Ravlic (2014), με τη χρήση εμπειρικής έρευνας, συμπεραίνουν πως οι απαιτήσεις του προτύπου, δίνουν χρήσιμες πληροφορίες στους αναλυτές και στους υποψήφιους επενδυτές, μέσω της αύξησης της σαφήνειας των οικονομικών εκθέσεων, ωστόσο προειδοποιούν πως πρέπει να υπάρχει επιφυλακτικότητα όσον αφορά τις εταιρίες που εμφανίζουν στοιχεία στο τρίτο επίπεδο της ιεραρχίας, καθώς για τις επιμετρήσεις των εν λόγω στοιχείων χρησιμοποιούνται εκτιμήσεις που είναι δύσκολο να επιβεβαιωθούν και κρύβουν κινδύνους.

Συμπερασματικά, μπορεί να λεχθεί πως η χρήση της εύλογης αξίας έχει γίνει αποδέκτη διεθνώς, παρά τις όποιες αρχικές ενστάσεις. Παρόλα αυτά, σύμφωνα με τους ερευνητές, η εφαρμογή της επιδέχεται περεταίρω τροποποιήσεις για την αποτελεσματικότερη χρήση της στις οικονομικές εκθέσεις και καταστάσεις των οργανισμών, προκειμένου να επιτευχτεί η πλήρης διαφάνεια των στοιχείων τους αφού παρατηρούνται φαινόμενα στρέβλωσης από τους οργανισμούς. Άλλωστε ο σκοπός των προτύπων είναι η πληρέστερη πληροφόρηση των χρηστών των οικονομικών καταστάσεων και αυτός πρέπει να διαφυλαχτεί.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Το παρόν κεφάλαιο έχει στόχο να δοθούν ορισμένα βασικά στοιχεία αναφορικά με τα IFRS και τις αναφορές τους στην εύλογη αξία που αποτελεί καινοτομία των προτύπων, δεδομένου ότι η εργασία έχει ως αντικείμενο την εξέταση της τελευταίας. Προκειμένου να αποφευχθεί η άσκοπη παρουσίαση της ολότητας των προτύπων, γίνεται μια σύντομη αναφορά σε καίρια ιστορικά στοιχεία σε διεθνές και εγχώριο επίπεδο και μια εκτενέστερη ανάλυση ορισμένων προτύπων που αναφέρονται στην εύλογη αξία και τα οποία αποτελούν βασικά εργαλεία για την επίτευξη του σκοπού της εργασίας. Αναλυτικότερα παρουσιάζεται μια σύντομη εισαγωγή και ιστορική αναδρομή στη θέσπιση και εφαρμογή των προτύπων, ενώ γίνεται αναφορά στα βασικά σημεία των Δ.Λ.Π. 32 και 39 τα οποία είναι δύο από τα σημαντικότερα πρότυπα που ασχολούνται με τη χρήση της εύλογης αξίας. Τέλος, ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στα Δ.Π.Χ.Α. 7 και Δ.Π.Χ.Α. 13 που αποτελούν και τα σημαντικότερα όσων αφορά την παρούσα εργασία.

3.1 Εισαγωγή στα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα

Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα (International Accounting Standards), αποκαλούνταν τα πρότυπα που είχαν εκδοθεί από το 1973 έως το 2001 από τον IASC, ενώ το 2002 αποφασίστηκε τα πρότυπα που εκδίδονται από τον Οργανισμό Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (International Accounting Standards Board) με έδρα το Λονδίνο να ονομάζονται πλέον Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης (International Financial Reporting Standards). Ο IASB άρχισε να λειτουργεί το 2001 και χρηματοδοτείται από εισφορές των μελών του Διοικητικού του Συμβουλίου, από το Ίδρυμα IASC, από μεγάλες λογιστικές εταιρίες, ιδιωτικούς χρηματοδοτικούς οργανισμούς και βιομηχανικές εταιρίες από όλο τον κόσμο, κεντρικές και αναπτυξιακές τράπεζες καθώς και άλλους διεθνείς και επαγγελματικούς οργανισμούς. Τα Δ.Λ.Π. αποτελούν ένα πλαίσιο αρχών και κανόνων, στόχος του οποίου είναι η ορθή απεικόνιση της χρηματοοικονομικής θέσης και του αποτελέσματος των εταιρειών στις οικονομικές καταστάσεις, που δημοσιεύονται για την πληροφόρηση των επενδυτικού κοινού

και η υιοθέτηση τους διευκολύνει, τη συγκρισιμότητα της αποδοτικότητας των εισηγμένων επιχειρήσεων σε οποιαδήποτε αγορά¹.

3.2 Εφαρμογή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων στην Ευρώπη και στην Ελλάδα

Η Ευρωπαϊκή Ένωση υποχρέωσε όλους τους οικονομικούς οργανισμούς που είναι εισηγμένοι σε οργανωμένη κεφαλαιαγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης, να ακολουθήσουν τα Δ.Λ.Π. και να καταρτίζουν τις οικονομικές τους καταστάσεις σύμφωνα με τα Δ.Π.Χ.Π. για της χρήσεις που θα αρχίζουν μετά την 1.1.2005, ενώ παράλληλα, ως προς τους μη εισηγμένους οργανισμούς σε Χρηματιστήρια, πρότεινε στα κράτη μέλη είτε να τις υποχρεώσουν, είτε να τις επιτρέψουν να εφαρμόσουν τα εν λόγω πρότυπα. Επιπλέον αποφασίσθηκε, να μην υπάρξει σταδιακή ή επιλεκτική υιοθέτηση και ταυτόχρονη χρήση κάποιου άλλου συστήματος με τα ισχύοντα σε κάθε χώρα πρότυπα, αλλά καθολική και πλήρης εφαρμογή τους.

Επί της ουσίας λοιπόν, ο κανονισμός 1606/2002 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου, για την εφαρμογή των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων αναφέρεται σε τρία είδη εταιρειών. Στις εισηγμένες στο χρηματιστήριο που τηρούν ενοποιημένους λογαριασμούς σύμφωνα με τα Δ.Λ.Π. και στις μη εισηγμένες που τηρούν ετήσιους λογαριασμούς και μπορούν αν θέλουν να καταρτίσουν τις ετήσιες ή ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις με βάση τα πρότυπα αυτά, ενώ για τις υπόλοιπες ανώνυμες εταιρείες και εταιρείες περιορισμένης ευθύνης, η εφαρμογή των Δ.Λ.Π. είναι προαιρετική και εξαρτάται από την επιλογή των μετόχων ή εταίρων, με χρονικό διάστημα τήρησης τουλάχιστον 5 έτη.

Κατόπιν αυτής της οδηγίας και με στόχο την καθιέρωση των Δ.Λ.Π., η Ελληνική Κυβέρνηση εξέδωσε το Νόμο 3229/2004, ώστε να δώσει τη δυνατότητα στις Ανώνυμες Εταιρείες και στις Εταιρείες Περιορισμένης Ευθύνης να επεξεργαστούν τις προϋποθέσεις και τις διαδικασίες που θα ακολουθήσουν προκειμένου να ρυθμίσουν τα όποια προβλήματα, προκύψουν από την εφαρμογή του Κοινοτικού Κανονισμού. Κατόπιν, και σε συνέχεια αυτής της προσπάθειας εναρμόνισης με Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα, ορίστηκε για την 1.1.2005 η εφαρμογή των Δ.Λ.Π. με τους νόμους 3148/2003 (άρθρο 21) και 3229/2004 (άρθρο 13), που

¹ Grant-Thornton, (2009), σ. 29 - 67

ο τελευταίος καθόρισε όλες τις λεπτομέρειες για τον τρόπο εφαρμογής των Δ.Λ.Π., ενώ με μετέπειτα διαταγή του Υπουργείου Οικονομικών δόθηκαν διευκρινίσεις σχετικά με την εφαρμογή των άρθρων 13, 15, 27 και 32 του ίδιου νόμου.

3.3 Θεμελιώδης Αρχές Διεθνών Λογιστικών Προτύπων και Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης

Η φιλοσοφία των Δ.Λ.Π. και των Δ.Π.Χ.Π. βασίζεται σε δύο βασικές αρχές, αυτήν της σχέσης κόστους-οφέλους για την παροχή της χρηματοοικονομικής πληροφόρησης (Balance between benefit and cost) και την αρχή της «οικονομικής ουσίας πάνω από το νομικό τύπο» (Substance over form). Επιπλέον, κατά τη σύνταξη των Οικονομικών Καταστάσεων λαμβάνονται υπόψη δύο ουσιώδεις παραδοχές, η αρχή της συνεχιζόμενης επιχειρηματικής δραστηριότητας (Going concern) και η αρχή των δεδουλευμένων εσόδων-εξόδων (Accrual basis)².

Σύμφωνα με την αρχή της συνεχιζόμενης επιχειρηματικής δραστηριότητας, οι οικονομικές καταστάσεις συντάσσονται με την παραδοχή ότι η οντότητα θα συνεχίσει τη δραστηριότητά της και η διοίκηση της δεν προτίθεται να τη ρευστοποιήσει ή να παύσει τη δραστηριότητά της. Ενώ σύμφωνα με την αρχή των δεδουλευμένων οι συναλλαγές αναγνωρίζονται και απεικονίζονται στις οικονομικές καταστάσεις των οργανισμών κατά τις χρήσεις που αυτές αφορούν. Τα έξοδα αναγνωρίζονται στα αποτελέσματα συσχετισμένα με τα αντίστοιχα έσοδα που δημιουργούν. Μοναδική εξαίρεση αποτελεί η κατάσταση ταμειακών ροών, η οποία συντάσσεται σε ταμιακή βάση. Άλλες αρχές σύνταξης χρηματοοικονομικών καταστάσεων, είναι η Ακριβοδίκαιη παρουσίαση και συμμόρφωση προς τα Δ.Π.Χ.Α., η σημαντικότητα και συγκέντρωση στην παρουσίαση των διάφορων κονδυλίων των καταστάσεων, ο συμψηφισμός όταν και όπου αυτός επιτρέπεται από τις διατάξεις των προτύπων, η συχνότητα αναφορών που αναφέρεται στη χρονική αναφορά των περιόδων που αφορούν οι καταστάσεις, η συγκριτική πληροφόρηση που περιλαμβάνει τουλάχιστον τις

² ΔΛΠ 1 παράγραφοι 23 - 26

αντίστοιχες καταστάσεις της προηγούμενης περιόδου, και η ομοιομορφία στον τρόπο παρουσίασης από τη μια περίοδο στην επόμενη³.

3.4 Δ.Λ.Π. 32 « Χρηματοοικονομικά Μέσα : Γνωστοποίηση και Παρουσίαση»

3.4.1 Εισαγωγικά

Το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 32 με τίτλο «Χρηματοοικονομικά Μέσα : Γνωστοποίηση και παρουσίαση», επιχειρεί να θέσει το πλαίσιο και τον τρόπο παρουσίασης των πληροφοριών των χρηματοοικονομικών μέσων που θα πρέπει να περιλαμβάνονται στις οικονομικές καταστάσεις μιας οντότητας. Ορίζει την κατάταξη των χρηματοοικονομικών μέσων από την προοπτική του εκδότη, ως χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία, υποχρεώσεις και συμμετοχικούς τίτλους και την κατάταξη των σχετικών τόκων, μερισμάτων, ζημιών και κερδών, καθώς και τις συνθήκες υπό τις οποίες τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία και υποχρεώσεις πρέπει να συμψηφίζονται. Ταυτόχρονα, αναφέρει και τις απαραίτητες γνωστοποιήσεις που θα πρέπει να περιλαμβάνονται στις Επεξηγηματικές Σημειώσεις των οικονομικών καταστάσεων. Ο στόχος του προτύπου είναι η όσο το δυνατόν καλύτερη πληροφόρηση των χρηστών αναφορικά με τα χρηματοοικονομικά στοιχεία και την επίπτωση τους στην οικονομική θέση της επιχείρησης. Οι αρχές του Δ.Λ.Π. 32 συμπληρώνουν τις αρχές για την αναγνώριση και επιμέτρηση των περιουσιακών στοιχείων και των χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων του Δ.Λ.Π. 39 και για τη γνωστοποίηση πληροφοριών σχετικά με αυτά στο Δ.Π.Χ.Α. 7.

3.4.2 Πεδίο Εφαρμογής

Το παρόν πρότυπο πρέπει να εφαρμόζεται από όλες τις οικονομικές οντότητες και για όλα τα

³ ΔΛΠ 1 παράγραφοι 13 - 41

χρηματοοικονομικά μέσα εκτός από ορισμένες εξαιρέσεις. Τέτοιες είναι οι συμμετοχές σε θυγατρικές, συγγενείς εταιρίες και κοινοπραξίες που αντιμετωπίζονται λογιστικά σύμφωνα με άλλα πρότυπα, τα δικαιώματα και οι δεσμεύσεις του εργοδότη σύμφωνα με προγράμματα παροχών σε εργαζομένους, στα οποία εφαρμόζεται το Δ.Λ.Π. 19 «Παροχές σε Εργαζομένους» και τυχόν συμβάσεις για ενδεχόμενη αντιπαροχή σε μία συνένωση επιχειρήσεων, στην περίπτωση του αποκτώντα. Επιπλέον, δεν εφαρμόζεται για ασφαλιστήρια συμβόλαια όπως ορίζονται στο Δ.Π.Χ.Α. 4 «Ασφαλιστήρια Συμβόλαια», εκτός από τα παράγωγα που πιθανόν να είναι ενσωματωμένα σε ασφαλιστήρια συμβόλαια, αν το Δ.Λ.Π. 39 απαιτεί η οικονομική οντότητα να τα οριστικοποιεί ιδιαιτέρως. Τέλος, εξαιρούνται από το πρότυπο χρηματοοικονομικά μέσα που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του Δ.Π.Χ.Α. 4, επειδή περιέχουν χαρακτηριστικό προαιρετικής συμμετοχής, καθώς και χρηματοοικονομικά μέσα, συμβάσεις και δεσμεύσεις που προκύπτουν από συναλλαγές πληρωμής που βασίζονται στην αξία των μετοχών, στις οποίες εφαρμόζεται το Δ.Π.Χ.Α. 2 «Παροχές που Εξαρτώνται από την Αξία των Μετοχών»⁴.

3.4.3 Ορισμοί Δ.Λ.Π. 32

Το παρόν πρότυπο, για την επίτευξη του στόχου του και των θεμάτων που αναλύει στο κυρίως μέρος του, θέτει τους εξής ορισμούς⁵:

α) Χρηματοοικονομικό μέσο είναι κάθε σύμβαση που δημιουργεί ταυτόχρονα ένα χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο για μια οικονομική οντότητα και μια χρηματοοικονομική υποχρέωση ή έναν συμμετοχικό τίτλο για μια άλλη οικονομική οντότητα.

β) Χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο είναι κάθε περιουσιακό στοιχείο που αφορά ταμιακά διαθέσιμα, συμμετοχικό τίτλο άλλης οικονομικής οντότητας, συμβατικό δικαίωμα για την παραλαβή μετρητών ή άλλου χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου από μια άλλη οικονομική οντότητα ή για την ανταλλαγή χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων ή υποχρεώσεων με μια άλλη οικονομική οντότητα, υπό όρους δυνητικά ευνοϊκούς για την οικονομική οντότητα, και κάθε σύμβαση που δύναται να διακανονιστεί με ιδίους συμμετοχικούς τίτλους της οικονομικής οντότητας.

⁴ ΔΛΠ 32 παράγραφος 4

⁵ ΔΛΠ 32 παράγραφοι 11 & ΟΕ3 - ΟΕ23

γ) Χρηματοοικονομική υποχρέωση είναι κάθε υποχρέωση που αφορά συμβατική δέσμευση για παράδοση μετρητών ή άλλου χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου σε μια άλλη οικονομική οντότητα ή για την ανταλλαγή χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων ή χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων με μια άλλη οικονομική οντότητα υπό όρους δυνητικά δυσμενείς για την οικονομική οντότητα και σύμβαση που δύναται ή πρόκειται να διακανονιστεί με ίδιους συμμετοχικούς τίτλους της οικονομικής οντότητας.

δ) Συμμετοχικός τίτλος είναι κάθε σύμβαση που αποδεικνύει ένα δικαίωμα στο υπόλοιπο που απομένει, εάν, από τα περιουσιακά στοιχεία μιας οικονομικής οντότητας, αφαιρεθούν οι υποχρεώσεις της.

ε) Εύλογη αξία είναι η τιμή που θα λάμβανε μια οντότητα για την πώληση ενός περιουσιακού στοιχείου ή που θα κατέβαλε μια οντότητα για τη μεταβίβαση μιας υποχρέωσης σε μια κανονική συναλλαγή μεταξύ συμμετεχόντων στην αγορά κατά την ημερομηνία επιμέτρησης.

στ) Σύνθετα χρηματοοικονομικά μέσα ονομάζονται τα μέσα που περιέχουν τόσο στοιχεία υποχρέωσης όσο και στοιχεία ιδίων κεφαλαίων.

Ο εκδότης ενός χρηματοοικονομικού μέσου κατατάσσει το μέσο ή τα επιμέρους στοιχεία του, κατά την αρχική αναγνώριση, ως χρηματοοικονομική υποχρέωση, χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο, συμμετοχικό τίτλο ή σύνθετο χρηματοοικονομικό μέσο σύμφωνα με την ουσία της σχετικής συμβάσεως και τους ορισμούς που αναφέρθηκαν προηγουμένως⁶. Επιπλέον σύμφωνα με το πρότυπο τόκοι, μερίσματα, κέρδη και ζημίες που προκύπτουν από ένα χρηματοοικονομικό μέσο απεικονίζονται στην Κατάσταση Συνολικών Εσόδων ή στα ίδια κεφάλαια, ανάλογα με την κατάταξη των σχετικών χρηματοοικονομικών μέσων⁷.

3.4.4 Συμψηφισμοί

Πέρα από τους ορισμούς που παρατίθενται, το παρόν πρότυπο καθορίζει τον τρόπο και τις προϋποθέσεις κάτω από τις οποίες μπορεί και απαιτείται να γίνει συμψηφισμός χρηματοοικονομικών στοιχείων ενεργητικού και παθητικού. Αναλυτικότερα, απαιτεί τη συμψηφιστική παρουσίαση των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων και

⁶ ΔΛΠ 32 παράγραφος 15

⁷ ΔΛΠ 32 παράγραφοι 35 – 41 & ΟΕ37

υποχρεώσεων, όταν αυτή αντικατοπτρίζει τις αναμενόμενες μελλοντικές ταμιακές ροές από το διακανονισμό δύο ή περισσότερων διακεκριμένων χρηματοοικονομικών μέσων. Η απαίτηση αυτή βασίζεται στο ότι οι οικονομικές οντότητές που έχουν νομικά ισχυρό δικαίωμα να συμψηφίσουν τα αναγνωρισμένα ποσά και προτίθενται είτε να προβούν σε διακανονισμό του καθαρού υπολοίπου, είτε να εισπράξουν το ποσό της απαίτησης εξοφλώντας ταυτόχρονα την υποχρέωση, στην πραγματικότητα κατέχουν ένα μόνο χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο ή υποχρέωση. Σε αντίθετη περίπτωση τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία και οι υποχρεώσεις παρουσιάζονται ξεχωριστά, σύμφωνα με τα χαρακτηριστικά τους, ως περιουσιακά στοιχεία ή υποχρεώσεις της οικονομικής οντότητας. Επιπλέον τονίζεται στο πρότυπο πως ο συμψηφισμός δεν πρέπει να συγχέεται με την παύση αναγνώρισης από την Κατάσταση Οικονομικής Θέσης, καθώς σε αντίθεση με τον συμψηφισμό, η παύση αναγνώρισης ενός χρηματοοικονομικού μέσου ενδεχομένως να συνεπάγεται και την αναγνώριση κέρδους ή ζημίας⁸.

3.5 Δ.Λ.Π. 39 «Χρηματοοικονομικά Μέσα : Αναγνώριση και Αποτίμηση»

3.5.1 Εισαγωγικά και Πεδίο Εφαρμογής

Το Διεθνές Λογιστικό Πρότυπο 39 με τίτλο «Χρηματοοικονομικά Μέσα : Αναγνώριση και Αποτίμηση», αναφέρεται στις λογιστικές μεθόδους που πρέπει να χρησιμοποιούνται για την αναγνώριση, διαγραφή, μεταβίβαση, αποτίμηση και απεικόνιση των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων, χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων και κάποιων συμβολαίων αγοράς ή πώλησης μη χρηματοοικονομικών στοιχείων στις οικονομικές καταστάσεις. Όσον αφορά το πεδίο εφαρμογής του, περιλαμβάνει όλες τις οντότητες και όλα τα χρηματοπιστωτικά μέσα εκτός από ελάχιστες εξαιρέσεις⁹.

⁸ ΔΛΠ 32 παράγραφοι 42 - 50 & ΟΕ38 - 39

⁹ ΔΛΠ 39 παράγραφοι 1 - 2 & 4 - 7

3.5.2 Ορισμοί Δ.Λ.Π. 39

Στα πλαίσια του παρόντος πρότυπου και για την επίτευξη του σκοπού του, ανάμεσα σε άλλους δίνονται και οι παρακάτω σημαντικοί ορισμοί¹⁰:

α) Παράγωγο είναι ένα χρηματοοικονομικό μέσο ή άλλο συμβόλαιο που εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του Προτύπου και η αξία του μεταβάλλεται ανάλογα με τη μεταβολή ενός καθορισμένου επιτοκίου, τιμής χρηματοοικονομικού μέσου, τιμής εμπορεύματος, συναλλαγματικής ισοτιμίας, δείκτη τιμών ή επιτοκίων, πιστοληπτικής διαβάθμισης ή πιστωτικού δείκτη ή συναφούς μεταβλητής, δεν προϋποθέτει αρχική καθαρή επένδυση ή απαιτεί ελάχιστη αρχική επένδυση σε σχέση με άλλους τύπους συμβάσεων που έχουν παρόμοια συμπεριφορά στις μεταβολές των συνθηκών της αγοράς και διακανονίζεται σε μια μελλοντική ημερομηνία.

β) Χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού, είναι ένα χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο ή μια χρηματοοικονομική υποχρέωση που κατατάσσεται ως προοριζόμενο για εμπορική εκμετάλλευση ή κατά την αρχική αναγνώριση προσδιορίστηκε από την οικονομική οντότητα στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων.

β) Διακρατούμενες μέχρι τη λήξη επενδύσεις, είναι μη παράγωγα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία με καθορισμένες ή προσδιορισμένες πληρωμές και καθορισμένη λήξη, τα οποία η οικονομική οντότητα έχει την πρόθεση και τη δυνατότητα να διακρατήσει μέχρι τη λήξη. Εξαιρέση αποτελούν όσα από αυτά προσδιορίζονται κατά την αρχική αναγνώριση στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων, όσα προσδιορίζονται ως διαθέσιμα προς πώληση και όσα ανταποκρίνονται στον ορισμό των δανείων και απαιτήσεων.

γ) Δάνεια και Απαιτήσεις, είναι μη παράγωγα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία με σταθερές ή προσδιορισμένες καταβολές που δεν έχουν χρηματιστηριακή τιμή σε ενεργό αγορά, εκτός από όσα πρόκειται να πωληθούν άμεσα ή στο εγγύς μέλλον, όσα προσδιορίζονται κατά την αρχική αναγνώριση ως διαθέσιμα προς πώληση και όσα ο κάτοχός τους, για λόγους διαφορετικούς από επιδείνωση πιστοληπτικής αξιοπιστίας, μπορεί να μην ανακτήσει ολόκληρη την αρχική επένδυση.

¹⁰ ΔΛΠ 39 παράγραφοι 8 -9

δ) Διαθέσιμα προς πώληση χρηματοοικονομικά στοιχεία, είναι όσα μη παράγωγα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία δεν κατατάσσονται σε μια από τις τρεις προηγούμενες κατηγορίες.

3.5.3 Αρχική Αναγνώριση

Στο Δ.Λ.Π. 39 αναλύεται ο τρόπος αρχικής αναγνώρισης ενός χρηματοπιστωτικού μέσου¹¹. Οι οντότητες αναγνωρίζουν ένα χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο ή μία χρηματοοικονομική υποχρέωση στον Ισολογισμό τους, μόνο όταν, καθίσταται ένας εκ των συμβαλλομένων του χρηματοπιστωτικού μέσου. Κατά συνέπεια οι οντότητες καταχωρούν και όλα τα συμβατικά δικαιώματα και τις συμβατικές υποχρεώσεις που ανακύπτουν από παράγωγα στον Ισολογισμό της, σαν περιουσιακά στοιχεία και υποχρεώσεις αντίστοιχα. Κατά την αρχική αναγνώριση ενός χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου ή μίας χρηματοοικονομικής υποχρέωσης, οι οντότητες θα επιμετρούν αυτά στην εύλογη αξία τους. Στην περίπτωση που το χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο ή η χρηματοοικονομική υποχρέωση δεν επιμετράται στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων, στην επιμέτρηση περιλαμβάνονται τυχόν κόστη συναλλαγών που αποδίδονται άμεσα στην απόκτηση ή στην έκδοση του χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου ή της υποχρέωσης. Τέλος, η εύλογη αξία ενός χρηματοοικονομικού μέσου κατά την αρχική αναγνώριση είναι συνήθως η τιμή συναλλαγής. Αν όμως μέρος του ανταλλάγματος που καταβλήθηκε ή λήφθηκε αφορά κάτι εκτός του χρηματοπιστωτικού μέσου, η εύλογη αξία του εκτιμάται με τη χρήση τεχνικής αποτίμησης.

3.5.4 Διαγραφές και Μεταβιβάσεις

Επιπλέον στο παρόν πρότυπο αναλύονται σε βάθος οι προϋποθέσεις και οι τρόποι προκειμένου οι οντότητες να διαγράψουν ή να μεταβιβάσουν ένα χρηματοοικονομικό περιουσιακό στοιχείο ή μια υποχρέωση¹².

Συνοπτικά όσον αφορά τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία ή μέρος αυτών,

¹¹ ΔΛΠ 39 παράγραφοι 14 - 16

¹² ΔΛΠ 39 παράγραφοι 17 - 42

θα διαγράφονται όταν και μόνο όταν εκπνεύσουν τα συμβατικά δικαιώματα επί των ταμιακών ροών των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων ή γίνει μεταβίβαση αυτών. Ενώ θα μεταβιβάζονται όταν και μόνο όταν μεταβιβάζονται τα συμβατικά δικαιώματα επί των ταμιακών ροών των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείου ή οι οντότητες διατηρούν τα συμβατικά δικαιώματα επί των ταμιακών ροών των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων, αλλά αναλαμβάνουν συμβατική υποχρέωση να καταβάλλουν τις ταμιακές ροές σε έναν ή περισσότερους παραλήπτες. Επιπλέον, όταν ένα μεταβιβαζόμενο περιουσιακό στοιχείο συνεχίσει να αναγνωρίζεται, το περιουσιακό στοιχείο και η συνδεδεμένη υποχρέωση δεν θα συμψηφίζονται. Ομοίως δε θα συμψηφίζεται οποιοδήποτε έσοδο ανακύπτει από το μεταβιβαζόμενο περιουσιακό στοιχείο με το έξοδο που πραγματοποιείται επί της συνδεδεμένης υποχρέωσης.

Από την άλλη αναφορικά με τις χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις ή μέρος αυτών, θα διαγράφεται από τον Ισολογισμό της όταν εξοφλείται, δηλαδή, όταν η υποχρέωση που καθορίζεται στο συμβόλαιο εκπληρώνεται, ακυρώνεται ή εκπνέει. Η διαφορά μεταξύ της λογιστικής αξίας μίας χρηματοοικονομικής υποχρέωσης ή τμήματος της, που εξοφλείται ή μεταβιβάζεται σε ένα άλλο μέρος, και του ποσού που πληρώθηκε για αυτήν, συμπεριλαμβανομένων και των μεταβιβαζόμενων, εκτός μετρητών, περιουσιακών στοιχείων και των αναληφθέντων υποχρεώσεων, θα αναγνωρίζεται στα αποτελέσματα.

3.5.5 Αποτίμηση και Επιμέτρηση

Ακόμη, σημαντικό κομμάτι του προτύπου αποτελεί η αναφορά του στην αποτίμηση και επιμέτρηση των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων κατά την αρχική και μεταγενέστερη αναγνώριση, καθώς και οι παράγοντες που λαμβάνονται υπόψη για την επιμέτρηση στην εύλογη αξία¹³. Χαρακτηριστικά αναφέρει ότι η βέλτιστη ένδειξη της εύλογης αξίας είναι οι χρηματιστηριακές τιμές μιας ενεργούς αγοράς¹⁴. Αν η αγορά για ένα χρηματοοικονομικό μέσο δεν είναι ενεργή, η οικονομική οντότητα καθορίζει την εύλογη αξία χρησιμοποιώντας μία τεχνική αποτίμησης που σκοπός της είναι ο καθορισμός της τιμής συναλλαγής που θα προέκυπτε κατά την ημερομηνία επιμέτρησης σε καθαρά εμπορική βάση παρακινούμενη από συνήθεις επιχειρηματικούς παράγοντες.

¹³ ΔΛΠ 39 παράγραφοι 43 - 49

¹⁴ ΔΛΠ 39 παράγραφος 48Α

3.5.6 Μεταγενέστερη Αποτίμηση Χρηματοοικονομικών Μέσων

Για τις ανάγκες της μεταγενέστερης αποτίμησης ενός χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου το πρότυπο κατατάσσει τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία σε χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων, επενδύσεις που διακρατούνται μέχρι τη λήξη, δάνεια και απαιτήσεις καθώς και διαθέσιμα προς πώληση χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία. Μετά την αρχική αναγνώριση, η οντότητα θα επιμετρά τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά της στοιχεία, συμπεριλαμβανομένων των παραγώγων, στην εύλογη αξία τους, χωρίς καμία έκπτωση για κόστη συναλλαγής που μπορεί να προκύψουν κατά την πώληση ή άλλη διάθεση. Εξαιρούνται από τα παραπάνω, τα δάνεια και απαιτήσεις που θα επιμετρηθούν στο αποσβεσμένο κόστος με τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου, οι διακρατούμενες μέχρι τη λήξη επενδύσεις που θα επιμετρηθούν στο αποσβεσμένο κόστος με τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου, και επενδύσεις σε συμμετοχικούς τίτλους που δεν έχουν χρηματιστηριακή τιμή σε μία ενεργό αγορά και των οποίων η εύλογη αξία δεν μπορεί να επιμετρηθεί αξιόπιστα, καθώς και παράγωγα που συνδέονται και πρέπει να διακανονίζονται με την παράδοση τέτοιων συμμετοχικών τίτλων, που θα επιμετρούνται στο κόστος¹⁵.

Από την άλλη, μετά την αρχική αναγνώριση, η οντότητα θα επιμετρά όλες τις χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις στο αποσβεσμένο κόστος με τη μέθοδο του πραγματικού επιτοκίου, εκτός από δύο περιπτώσεις¹⁶.

α) Χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις που ανακύπτουν όταν η μεταβίβαση ενός χρηματοοικονομικού περιουσιακού στοιχείου δεν πληροί τις προϋποθέσεις για διαγραφή ή αντιμετωπίζεται λογιστικά με την προσέγγιση της συνεχιζόμενης ανάμιξης.

β) Χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων. Τέτοιες υποχρεώσεις, συμπεριλαμβανομένων των παραγώγων που είναι υποχρεώσεις θα επιμετρούνται στην εύλογη αξία τους. Εξαιρέση αποτελούν οι παράγωγες υποχρεώσεις, οι οποίες συνδέονται και πρέπει να διακανονίζονται με την παράδοση ενός, μη εισηγμένου σε χρηματιστήριο, συμμετοχικού τίτλου του οποίου η εύλογη αξία δεν είναι δυνατόν να αποτιμηθεί αξιόπιστα και οι οποίες πρέπει να επιμετρούνται στο κόστος.

¹⁵ ΔΛΠ 39 παράγραφοι 45 - 46

¹⁶ ΔΛΠ 39 παράγραφος 47

3.5.7 Λογιστική των Αντισταθμίσεων

Τέλος ιδιαίτερη μνεία γίνεται στη λογιστική των αντισταθμίσεων και στον καθορισμό της αντιμετώπισης των αντισταθμίσεων εύλογης αξίας, ορίζοντας ως αποτελεσματικότητα αντιστάθμισης το βαθμό στον οποίο οι μεταβολές στην εύλογη αξία ή οι ταμειακές ροές του αντισταθμισμένου στοιχείου που αποδίδονται σε αντισταθμισμένο κίνδυνο συμψηφίζονται από μεταβολές στην εύλογη αξία ή τις ταμειακές ροές του μέσου αντιστάθμισης. Αξίζει να σημειωθεί, για τους σκοπούς της έρευνας που παρουσιάζεται στο κεφάλαιο 4, ότι ως μέσα αντιστάθμισης μπορούν να προσδιοριστούν μόνο όσα εμπλέκουν μέρος που δεν ανήκει στην αναφέρουσα οντότητα. Επομένως, παρόλο που οι επί μέρους οντότητες ενός ενοποιημένου ομίλου ενδέχεται να υπεισέρχονται σε αντισταθμιστικές συναλλαγές με άλλες οντότητες και τμήματα του ομίλου, τα αποτελέσματα τέτοιων ενδοεταιρικών συναλλαγών απαλείφονται κατά την ενοποίηση και ουσιαστικά δεν εφαρμόζεται λογιστική αντιστάθμισης στις ενοποιημένες οικονομικές καταστάσεις του ομίλου¹⁷.

3.6 Δ.Π.Χ.Α. 7 «Χρηματοοικονομικά Μέσα : Γνωστοποιήσεις»

3.6.1 Εισαγωγικά

Το Διεθνές Πρότυπο Χρηματοοικονομικής Αναφοράς 7 με τίτλο «Χρηματοοικονομικά Μέσα : Γνωστοποιήσεις», αναφέρεται στις απαιτούμενες γνωστοποιήσεις των χρηματοοικονομικών μέσων μιας επιχείρησης και κύριος σκοπός του είναι η καθιέρωση ενός πλαισίου λογιστικής αντιμετώπισης, παρουσίασης και γνωστοποίησης των χρηματοοικονομικών μέσων που κατέχει μια επιχείρηση, που θα επιτρέπει τους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων να αξιολογήσουν τη σημασία και επίδραση του κάθε μέσου στην οικονομική της θέση. Παράλληλα, το πρότυπο εφοδιάζει τον χρήστη με όλες τις απαραίτητες πληροφορίες σχετικά με τους κινδύνους που απορρέουν από κάθε χρηματοοικονομικό μέσο και τη διαχείριση τους από την επιχείρηση¹⁸.

¹⁷ ΔΛΠ 39 παράγραφοι 71 - 102

¹⁸ ΔΠΧΑ 7 παράγραφος 1

Με την έκδοση του Δ.Π.Χ.Α. 7 αντικαταστάθηκε το Δ.Λ.Π. 30 «Γνωστοποιήσεις στις οικονομικές καταστάσεις των τραπεζών και των όμοιων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων» και ορισμένες από τις απαιτήσεις του Δ.Λ.Π. 32. Το πρότυπο εφαρμόζεται για αναγνωρισμένα και μη χρηματοοικονομικά μέσα. Στα αναγνωρισμένα χρηματοοικονομικά μέσα περιλαμβάνονται χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία και χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του Δ.Λ.Π. 39¹⁹.

3.6.2 Πεδίο Εφαρμογής

Το Δ.Π.Χ.Α. 7 πρέπει να εφαρμόζεται από όλες τις οικονομικές οντότητες και για όλα τα χρηματοοικονομικά μέσα εκτός από περιπτώσεις που ορίζονται διαφορετικά σε άλλα πρότυπα, ενώ ακόμη, στο πεδίο εφαρμογής του εμπίπτουν τα αναγνωρισμένα και μη χρηματοοικονομικά μέσα. Στα αναγνωρισμένα χρηματοοικονομικά μέσα περιλαμβάνονται χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία και χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του Δ.Λ.Π. 39. Από την άλλη, στα μη αναγνωρισμένα χρηματοοικονομικά μέσα περιλαμβάνονται ορισμένα χρηματοοικονομικά μέσα τα οποία εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του παρόντος προτύπου, παρόλο που βρίσκονται εκτός του πεδίου εφαρμογής του ΔΛΠ 39. Τέλος, το πρότυπο εφαρμόζεται για συμβόλαια αγοράς ή πώλησης μη χρηματοοικονομικών στοιχείων τα οποία εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του Δ.Λ.Π. 39²⁰.

3.6.3 Γνωστοποιήσεις Χρηματοοικονομικών Μέσων

Σύμφωνα με το Δ.Π.Χ.Α. 7, οι οικονομικές οντότητες γνωστοποιούν πληροφορίες που επιτρέπουν στους χρήστες των οικονομικών της καταστάσεων να αξιολογήσουν τη σημασία των χρηματοοικονομικών μέσων για την οικονομική τους θέση και την απόδοσή τους. Η

¹⁹ ΔΠΧΑ 7 παράγραφος 2

²⁰ ΔΠΧΑ 7 παράγραφοι 3 - 5

λογιστική αξία καθεμίας από τις ακόλουθες κατηγορίες, γνωστοποιούνται είτε στον ισολογισμό είτε στο προσάρτημά του²¹.

α) Τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων, εμφανίζοντας χωριστά όσα προσδιορίστηκαν στην εύλογη αξία κατά την αρχική αναγνώριση και όσα κατατάσσονται ως προοριζόμενα για εμπορική εκμετάλλευση,

β) Οι επενδύσεις που διακρατούνται μέχρι τη λήξη,

γ) Τα δάνεια και απαιτήσεις,

δ) Τα διαθέσιμα προς πώληση χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία,

ε) Οι χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων, εμφανίζοντας χωριστά όσες προσδιορίστηκαν στην εύλογη αξία κατά την αρχική αναγνώριση όσες κατατάσσονται ως προοριζόμενες για εμπορική εκμετάλλευση,

στ) Χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις στο αποσβεσμένο κόστος και χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία ή χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις στην εύλογη αξία μέσω των αποτελεσμάτων.

3.6.4 Γνωστοποιήσεις Κινδύνων

Ακόμη οι οικονομικές οντότητες γνωστοποιούν πληροφορίες που επιτρέπουν στους χρήστες των οικονομικών της καταστάσεων να αξιολογήσουν τη φύση και την έκταση των κινδύνων που απορρέουν από τα χρηματοοικονομικά μέσα στα οποία είναι εκτεθειμένες κατά την ημερομηνία αναφοράς. Οι γνωστοποιήσεις που απαιτούνται μπορούν να είναι τόσο ποιοτικές όσο και ποσοτικές εστιάζονται στους κινδύνους που απορρέουν από χρηματοοικονομικά μέσα και τον τρόπο της διαχείρισής τους. Ορισμένοι από αυτούς τους κινδύνους είναι ο πιστωτικός κίνδυνος, ο κίνδυνος ρευστότητας και ο κίνδυνος αγοράς. Πιο συγκεκριμένα ορίζονται ως εξής²²:

α) Πιστωτικός κίνδυνος (Credit Risk), καλείται ο κίνδυνος να αθετήσει την υποχρέωσή του ένα από τα συμβαλλόμενα μέρη ενός χρηματοοικονομικού μέσου ή μιας σύμβασης χρηματοδότησης και να προκαλέσει οικονομική ζημία στο άλλο.

²¹ ΔΠΧΑ 7 παράγραφος 8

²² ΔΠΧΑ 7 παράγραφοι 31 - 41

β) Κίνδυνος ρευστότητας (Liquidity Risk), καλείται ο κίνδυνος να υπάρξουν δυσκολίες στην εκπλήρωση χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων από πλευράς της οντότητας,

γ) Κίνδυνος αγοράς (Market Risk), καλείται ο κίνδυνος οι μεταβολές των τιμών της αγοράς να προκαλέσουν διακυμάνσεις στην εύλογη αξία ή τις μελλοντικές ταμιακές ροές ενός χρηματοοικονομικού μέσου. Τέτοιες μεταβολές είναι αποτέλεσμα του συναλλαγματικού κινδύνου, του κινδύνου επιτοκίου και άλλων κινδύνων τιμών.

3.6.5 Λοιπές Γνωστοποιήσεις

Όπως και προηγουμένως, έτσι και παρακάτω γίνονται ξεχωριστές γνωστοποιήσεις ανάλογα με την περίπτωση. Στο παρόν πρότυπο αναλύονται διεξοδικά οι γνωστοποιήσεις που απαιτούνται και για λοιπά θέματα όπως:

- α) επανακατατάξεις χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων,
- β) διαγραφές και μεταβιβάσεις χρηματοοικονομικών στοιχείων,
- γ) εξασφαλίσεις χρηματοοικονομικών ή μη περιουσιακών στοιχείων που έχει ενεχυριάσει ή λάβει,
- δ) απομειώσεις χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων λόγω πιστωτικών ζημιών,
- ε) σύνθετα χρηματοοικονομικά μέσα με πολλαπλά ενσωματωμένα παράγωγα,
- στ) ανεξόφλητα χρέη και αθετήσεις,
- ζ) αντισταθμίσεις εύλογης αξίας, ταμιακών ροών και καθαρών επενδύσεων σε εκμετάλλευση στο εξωτερικό.

3.6.6 Γνωστοποιήσεις Εύλογης Αξίας και Τεχνικών Αποτίμησης

Σύμφωνα με το Δ.Π.Χ.Α. 7, οι οικονομικές οντότητες γνωστοποιούν την εύλογη αξία της εκάστοτε κατηγορίας περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων κατά τρόπο που επιτρέπει τη σύγκριση με τη λογιστική της αξία και τα ομαδοποιεί σε κατηγορίες, τις οποίες συμψηφίζει μόνον στο μέτρο που οι λογιστικές τους αξίες συμψηφίζονται στον ισολογισμό²³. Πιο συγκεκριμένα, γνωστοποιούν για κάθε κατηγορία χρηματοοικονομικού μέσου τις μεθόδους

²³ ΔΠΧΑ 7 παράγραφοι 25 - 30

και, όταν χρησιμοποιείται μια τεχνική αποτίμησης, τις παραδοχές που εφαρμόζονται για τον προσδιορισμό των εύλογων αξιών. Σε περίπτωση που οι εύλογες αξίες προσδιορίζονται εξ ολοκλήρου ή εν μέρει, γίνεται απευθείας αναφορά στις δημοσιευμένες τιμές συναλλαγής της ενεργού αγοράς ή αν εκτιμώνται με τη χρήση κάποιας τεχνικής αποτίμησης, που στην περίπτωση αυτή, όταν υπάρχει κάποια εναλλακτική παραδοχή που καταλήγει σε σημαντική διαφορά στην εύλογη αξία, οι οικονομικές οντότητες δηλώνουν το γεγονός αυτό καθώς και τις μεταβολές που επιφέρει.

Τέλος, μεταξύ άλλων, με το παρόν πρότυπο απαιτούνται γνωστοποιήσεις για τυχόν μεταβολές στις τεχνικές αποτίμησης και τους λόγους που οδήγησαν σε αυτές, καθώς και τυχόν σημαντικές μεταφορές ανάμεσα στα επίπεδα ιεράρχησης της εύλογης αξίας με τους εκάστοτε λόγους και τις μεταβολές που επέφεραν οι εν λόγω μεταβολές και μεταφορές στην καθαρή θέση και στα αποτελέσματα του οργανισμού.

Επί της ουσίας οι οικονομικές οντότητες αποφασίζουν την έκταση των γνωστοποιήσεων, με βάση την περίσταση και το επίπεδο λεπτομέρειας της πληροφόρησης το οποίο παρέχει προκειμένου να ικανοποιήσει τις απαιτήσεις του προτύπου. Στόχος των γνωστοποιήσεων αυτών είναι να βοηθήσει τους χρήστες των οικονομικών καταστάσεων να βγάλουν τα δικά τους συμπεράσματα ως προς την έκταση των διαφορών μεταξύ της λογιστικής και της εύλογης αξίας των χρηματοοικονομικών στοιχείων και υποχρεώσεων.

3.7 Δ.Π.Χ.Α. 13 «Επιμέτρηση Εύλογης Αξίας»

3.7.1 Εισαγωγικά

Το Διεθνές Πρότυπο Χρηματοοικονομικής Αναφοράς 13 με τίτλο «Επιμέτρηση Εύλογης Αξίας», έχει ως στόχο να θέσει ένα ενιαίο πλαίσιο για την επιμέτρηση της εύλογης αξίας και να δώσει διεξοδικές οδηγίες για τον τρόπο επιμέτρησης της εύλογης αξίας των χρηματοοικονομικών και μη χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων και

υποχρεώσεων, καθώς και τις γνωστοποιήσεις που απαιτούνται σχετικά με τις επιμετρήσεις της εύλογης αξίας²⁴.

3.7.2 Πεδίο Εφαρμογής

Το Δ.Π.Χ.Α. 13 εφαρμόζεται όταν άλλο πρότυπο απαιτεί ή επιτρέπει, την επιμέτρηση της εύλογης αξίας ή γνωστοποιήσεις σχετικά με τις επιμετρήσεις της εύλογης αξίας, εκτός των παρακάτω περιπτώσεων. Πρώτον, συναλλαγές πληρωμών βάσει της αξίας μετοχών που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του Δ.Π.Χ.Α. 2 «Παροχές που εξαρτώνται από την αξία των μετοχών», δεύτερον, συναλλαγές μίσθωσης που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του Δ.Λ.Π. 17 «Μισθώσεις» και τρίτον επιμετρήσεις που έχουν ορισμένες ομοιότητες με την εύλογη αξία αλλά δεν είναι εύλογη αξία, όπως η καθαρή ρευστοποιήσιμη αξία του Δ.Λ.Π. 2 «Απογραφές» ή η αξία κατά τη χρήση του Δ.Λ.Π. 36 «Απομείωση αξίας περιουσιακών στοιχείων». Το πλαίσιο για την επιμέτρηση της εύλογης αξίας που περιγράφεται στο Δ.Π.Χ.Α. 7 εφαρμόζεται στην αρχική και στις επακόλουθες μετρήσεις εάν επιτρέπεται ή απαιτείται η εύλογη αξία βάσει άλλων Δ.Π.Χ.Α²⁵.

3.7.3 Εύλογη Αξία και Επιμέτρηση

Ειδικότερα, στο πρότυπο αναφέρεται ο ορισμός της εύλογης αξίας, ο οποίος εστιάζει σε περιουσιακά στοιχεία και υποχρεώσεις διότι αποτελούν το κύριο αντικείμενο της λογιστικής επιμέτρησης και ορίζεται ως την τιμή που θα λάμβανε κάποιος για την πώληση ενός περιουσιακού στοιχείου ή που θα κατέβαλε κάποιος για τη μεταβίβαση μιας υποχρέωσης σε μια κανονική συναλλαγή μεταξύ συμμετεχόντων στην αγορά κατά την ημερομηνία επιμέτρησης²⁶.

²⁴ ΔΠΧΑ 13 παράγραφοι 1-3

²⁵ ΔΠΧΑ 13 παράγραφοι 5 - 8

²⁶ ΔΠΧΑ 13 παράγραφος 9

Στην πράξη, όταν δεν υπάρχει παρατηρήσιμη τιμή για πανομοιότυπο περιουσιακό στοιχείο ή υποχρέωση, εύλογη αξία αποτιμάται χρησιμοποιώντας άλλη τεχνική αποτίμησης που μεγιστοποιεί τη χρήση συναφών παρατηρήσιμων εισροών και ελαχιστοποιεί τη χρήση μη παρατηρήσιμων εισροών. Καθώς η εύλογη αξία αποτελεί επιμέτρηση που βασίζεται στην αγορά, αποτιμάται με τη χρήση των υποθέσεων που θα χρησιμοποιούσαν οι συμμετέχοντες στην αγορά κατά την αποτίμηση του περιουσιακού στοιχείου ή της υποχρέωσης, συμπεριλαμβανομένων των υποθέσεων σχετικά με τον κίνδυνο. Επιπλέον, στην επιμέτρηση της εύλογης αξίας υποτίθεται ότι η συναλλαγή για την πώληση του περιουσιακού στοιχείου ή τη μεταβίβαση της υποχρέωσης λαμβάνει χώρα είτε στην κύρια αγορά ή ελλείψει κύριας αγοράς, στην πλέον συμφέρουσα για το περιουσιακό στοιχείο ή την υποχρέωση, με την προϋπόθεση πάντα ότι η οντότητα έχει πρόσβαση στις εν λόγω αγορές κατά την ημερομηνία της επιμέτρησης. Είναι σαφές λοιπόν, ότι εφόσον υπάρχει κύρια αγορά για το περιουσιακό στοιχείο ή την υποχρέωση, η επιμέτρηση της εύλογης αξίας αντιπροσωπεύει αυτή την τιμή, ακόμα και εάν μια διαφορετική αγορά είναι περισσότερο συμφέρουσα κατά την ημερομηνία επιμέτρησης²⁷.

Ακόμη, αξίζει να σημειωθεί, ότι η τιμή που χρησιμοποιείται για την επιμέτρηση της εύλογης δεν προσαρμόζεται ώστε να περιλαμβάνει τα έξοδα συναλλαγής τα οποία λογιστικοποιούνται σύμφωνα με άλλα Δ.Π.Χ.Α. και δεν αποτελούν χαρακτηριστικό ενός περιουσιακού στοιχείου ή μιας υποχρέωσης σε αντίθεση με τα μεταφορικά έξοδα, όπου, εάν η τοποθεσία είναι χαρακτηριστικό του περιουσιακού στοιχείου, η τιμή προσαρμόζεται ώστε να τα περιλαμβάνει. Τέλος, η εύλογη αξία μιας υποχρέωσης αντανακλά την επίδραση του κινδύνου μη εκπλήρωσης υποχρεώσεων, που μεταξύ άλλων περιλαμβάνει, την πιστοληπτική ικανότητα η οποία λαμβάνεται υπόψη κατά την επιμέτρηση της εύλογης αξίας μιας υποχρέωσης²⁸.

3.7.4 Τεχνικές Αποτίμησης

Όσον αφορά τις τεχνικές αποτίμησης, χρησιμοποιούνται ανάλογα με τις περιστάσεις και εφόσον υπάρχουν διαθέσιμα επαρκή δεδομένα για την επιμέτρηση της εύλογης αξίας,

²⁷ ΔΠΧΑ 13 παράγραφοι 23 - 24

²⁸ ΔΠΧΑ 13 παράγραφοι 25 & 42

μεγιστοποιώντας τη χρήση συναφών παρατηρήσιμων εισροών και ελαχιστοποιώντας τη χρήση των μη παρατηρήσιμων. Στόχος της χρήσης μιας τεχνικής αποτίμησης είναι η εκτίμηση εύλογης αξίας κατά την ημερομηνία επιμέτρησης υπό τις τρέχουσες συνθήκες της αγοράς²⁹.

Οι τρεις ευρέως χρησιμοποιούμενες τεχνικές αποτίμησης είναι η προσέγγιση βάσει της αγοράς, η προσέγγιση βάσει του κόστους και η προσέγγιση βάσει του εισοδήματος, και οι οντότητες χρησιμοποιούν μία ή περισσότερες από τις προσεγγίσεις αυτές κατά την επιμέτρηση. Αυτό γίνεται διότι, σε ορισμένες περιπτώσεις είναι κατάλληλη η χρήση μιας μεμονωμένης τεχνικής αποτίμησης, όπως κατά την αποτίμηση ενός περιουσιακού στοιχείου ή μιας υποχρέωσης με τη χρήση επίσημων χρηματιστηριακών τιμών σε ενεργό αγορά για πανομοιότυπα περιουσιακά στοιχεία ή υποχρεώσεις, ενώ σε άλλες, είναι κατάλληλη η χρήση πολλαπλών τεχνικών αποτίμησης, όπως κατά την αποτίμηση μιας μονάδας δημιουργίας ταμειακών ροών. Στην πράξη, εάν η τιμή συναλλαγής είναι η εύλογη αξία κατά την αρχική αναγνώριση και πρόκειται να χρησιμοποιηθεί τεχνική αποτίμησης που χρησιμοποιεί μη παρατηρήσιμες εισροές για την επιμέτρηση της εύλογης αξίας σε μεταγενέστερες περιόδους, η τεχνική αποτίμησης βαθμονομείται έτσι ώστε, κατά την αρχική αναγνώριση, το αποτέλεσμα της τεχνικής αποτίμησης να ισούται με την τιμή συναλλαγής. Αυτό εξασφαλίζει ότι η τεχνική αποτίμησης αντανάκλα τις τρέχουσες συνθήκες της αγοράς και βοηθά να προσδιοριστεί εάν απαιτείται προσαρμογή στην τεχνική αποτίμησης, αφού ενδέχεται να υπάρχει κάποιο χαρακτηριστικό που δεν λαμβάνεται υπόψη από την εν λόγω τεχνική.

Μετά την αρχική αναγνώριση, με τη χρήση τεχνικών αποτίμησης που χρησιμοποιούν μη παρατηρήσιμες εισροές, πρέπει να εξασφαλίζεται ότι οι εν λόγω τεχνικές αντανάκλουν παρατηρήσιμα δεδομένα της αγοράς, όπως την τιμή για παρεμφερές περιουσιακό στοιχείο ή υποχρέωση, κατά την ημερομηνία επιμέτρησης. Τέλος, είναι σημαντικό να αναφερθεί, ότι οι τεχνικές αποτίμησης εφαρμόζονται με συνέπεια, ωστόσο, δύναται να απαιτείται αλλαγή στην τεχνική αποτίμησης ή την εφαρμογή της εάν η αλλαγή οδηγεί σε επιμέτρηση που είναι εξίσου ή περισσότερο αντιπροσωπευτική της εύλογης αξίας υπό τις παρούσες περιστάσεις. Αυτό συνήθως γίνεται, αν για παράδειγμα καθίστανται διαθέσιμες νέες πληροφορίες, αναπτύσσονται νέες αγορές, δεν είναι πλέον διαθέσιμες πληροφορίες που χρησιμοποιούνταν στο παρελθόν, βελτιώνονται οι τεχνικές αποτίμησης, ή μεταβάλλονται οι συνθήκες της αγοράς.

²⁹ ΔΠΧΑ 13 παράγραφοι 61 -71

3.7.5 Ιεραρχία Εύλογης Αξίας

Για την αύξηση της συνέπειας και της συγκρισιμότητας στις επιμετρήσεις εύλογης αξίας και τις συναφείς γνωστοποιήσεις, το παρόν Δ.Π.Χ.Α., συμπληρώνοντας το Δ.Π.Χ.Α. 7, καθορίζει ιεραρχία εύλογης αξίας που κατηγοριοποιεί σε τρία επίπεδα τις εισροές στις τεχνικές αποτίμησης που χρησιμοποιούνται για την επιμέτρηση της εύλογης αξίας. Η ιεράρχηση αυτή δίνει μέγιστη προτεραιότητα στις επίσημες τιμές σε αγορές με σημαντικό όγκο συναλλαγών για πανομοιότυπα περιουσιακά στοιχεία ή υποχρεώσεις, ήτοι εισροές 1ου επιπέδου και ελάχιστη προτεραιότητα σε μη παρατηρήσιμες εισροές, ήτοι εισροές 3ου επιπέδου.

3.7.5.1 Εισροές 1ου Επιπέδου

Οι εισροές 1ου επιπέδου είναι οι επίσημες χρηματιστηριακές τιμές, χωρίς προσαρμογή, στις αγορές για πανομοιότυπα περιουσιακά στοιχεία ή υποχρεώσεις στις οποίες έχει πρόσβαση η οντότητα κατά την ημερομηνία επιμέτρησης και παρέχει τις πλέον αξιόπιστες αποδείξεις της εύλογης αξίας όποτε υπάρχει διαθέσιμη. Έμφαση στο 1ο επίπεδο δίνεται στον προσδιορισμό της κύριας αγοράς ή της πλέον συμφέρουσας απουσία κύριας και του εάν η οντότητα δύναται να πραγματοποιήσει συναλλαγή για το περιουσιακό στοιχείο ή την υποχρέωση χρησιμοποιώντας την τιμή στην αγορά αυτή κατά την ημερομηνία επιμέτρησης. Κάθε προσαρμογή στην τιμή του περιουσιακού στοιχείου οδηγεί στην κατηγοριοποίηση της επιμέτρησης της εύλογης αξίας σε χαμηλότερο επίπεδο³⁰.

3.7.5.2 Εισροές 2ου Επιπέδου

Οι εισροές 2ου επιπέδου είναι εισροές πέραν των επίσημων χρηματιστηριακών τιμών που περιλαμβάνονται στο 1ο επίπεδο, οι οποίες είναι παρατηρήσιμες για το περιουσιακό στοιχείο

³⁰ ΔΠΧΑ 13 παράγραφοι 76 - 80

ή την υποχρέωση είτε άμεσα είτε έμμεσα. Αν τα τελευταία διαθέτουν προκαθορισμένη διάρκεια, μια εισροή 2ου επιπέδου πρέπει να είναι παρατηρήσιμη για ουσιαστικά την πλήρη διάρκεια ζωής τους. Στις εισροές 2ου επιπέδου περιλαμβάνονται οι εξής:

- α) επίσημες τιμές για παρεμφερή περιουσιακά στοιχεία ή υποχρεώσεις σε ενεργές αγορές,
- β) επίσημες τιμές για πανομοιότυπα ή παρεμφερή περιουσιακά στοιχεία ή υποχρεώσεις σε αγορές που δεν είναι ενεργές,
- γ) εισροές πέραν των επίσημων τιμών που είναι παρατηρήσιμες για το περιουσιακό στοιχείο ή την υποχρέωση και
- δ) εισροές στηριζόμενες από την αγορά.

Οι προσαρμογές στις εισροές 2ου επιπέδου ποικίλουν ανάλογα με παράγοντες που αφορούν συγκεκριμένα το περιουσιακό στοιχείο ή την υποχρέωση. Στους παράγοντες αυτούς περιλαμβάνονται η κατάσταση και η θέση του περιουσιακού στοιχείου, ο βαθμός στον οποίο οι εισροές αφορούν στοιχεία συγκρίσιμα με το περιουσιακό στοιχείο ή την υποχρέωση και ο όγκος ή το επίπεδο δραστηριότητας στις αγορές εντός των οποίων παρατηρούνται οι εισροές. Μια προσαρμογή στις εισροές 2ου επιπέδου που είναι σημαντική για ολόκληρη την επιμέτρηση, δύναται να οδηγήσει σε κατηγοριοποίηση της επιμέτρησης της εύλογης αξίας στο 3ο επίπεδο της ιεραρχίας εύλογης αξίας εάν χρησιμοποιεί σημαντικές μη παρατηρήσιμες εισροές³¹.

3.7.5.3 Εισροές 3ου Επιπέδου

Τέλος, οι εισροές 3ου επιπέδου είναι μη παρατηρήσιμες εισροές για το περιουσιακό στοιχείο ή την υποχρέωση και χρησιμοποιούνται για την επιμέτρηση της εύλογης αξίας στον βαθμό που δεν υπάρχουν διαθέσιμες παρατηρήσιμες εισροές, γεγονός που καλύπτει καταστάσεις στις οποίες υπάρχει ελάχιστη ή καθόλου δραστηριότητα στην αγορά κατά την ημερομηνία επιμέτρησης. Ωστόσο, ο στόχος της επιμέτρησης της εύλογης αξίας παραμένει ο ίδιος και ως εκ τούτου, οι μη παρατηρήσιμες εισροές αντανακλούν τις υποθέσεις που θα χρησιμοποιούσαν

³¹ ΔΠΧΑ 13 παράγραφοι 81 - 85

οι συμμετέχοντες στην αγορά κατά την τιμολόγηση, συμπεριλαμβανομένων των υποθέσεων σχετικά με τον κίνδυνο.

Οι οντότητες αναπτύσσουν μη παρατηρήσιμες εισροές χρησιμοποιώντας τις καλύτερες πληροφορίες που έχουν στη διάθεσή τους βάσει των περιστάσεων, στις οποίες δύναται να περιλαμβάνονται τα ίδια δεδομένα των εταιρειών. Κατά την ανάπτυξη μη παρατηρήσιμων εισροών, οι οντότητες μπορούν να ξεκινήσουν με τα δικά τους δεδομένα αλλά πρέπει να τα προσαρμόσουν, εάν υπάρχουν ευλόγως διαθέσιμες πληροφορίες που δείχνουν ότι άλλοι συμμετέχοντες στην αγορά θα χρησιμοποιούσαν διαφορετικά δεδομένα ή εάν υπάρχει κάτι συγκεκριμένο το οποίο δεν είναι διαθέσιμο στους άλλους συμμετέχοντες της αγοράς. Οι μη παρατηρήσιμες εισροές που αναπτύσσονται κατά τον τρόπο που περιγράφεται παραπάνω θεωρούνται υποθέσεις των συμμετεχόντων στην αγορά και πληρούν τον στόχο της επιμέτρησης της εύλογης αξίας³².

3.7.6 Γνωστοποιήσεις

Όσον αφορά τις γνωστοποιήσεις που προβλέπονται από το Δ.Π.Χ.Α. 13 στόχο έχουν να βοηθήσουν τους χρήστες των οικονομικών της καταστάσεων να εκτιμήσουν τις τεχνικές αποτίμησης και τις εισροές που χρησιμοποιήθηκαν για την πραγματοποίηση των εν λόγω επιμετρήσεων καθώς και την επίδραση των μετρήσεων στα κέρδη ή τις ζημίες ή στα λοιπά συνολικά έσοδα της περιόδου.

Σύμφωνα με το παρόν πρότυπο, που τροποποίησε εν μέρει το Δ.Π.Χ.Α. 7, οι οντότητες γνωστοποιούν τουλάχιστον τις παρακάτω πληροφορίες για κάθε κατηγορία περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων επιμετρούμενων στην εύλογη αξία, στην έκθεση οικονομικής κατάστασης, μετά την αρχική αναγνώριση:

- α) Την επιμέτρηση εύλογης αξίας στο τέλος της περιόδου αναφοράς, και για μη επαναλαμβανόμενες επιμετρήσεις της εύλογης αξίας, τους λόγους της επιμέτρησης,
- β) Το επίπεδο της ιεραρχίας εύλογης αξίας στο οποίο ταξινομούνται στο σύνολό τους οι επιμετρήσεις εύλογης αξίας, ήτοι 1ο, 2ο ή 3ο επίπεδο,

³² ΔΠΧΑ 13 παράγραφοι 86 - 90

γ) Τα ποσά οποιωνδήποτε μεταφορών μεταξύ του 1ου και του 2ου επιπέδου της ιεραρχίας εύλογης αξίας, τους λόγους για τις εν λόγω μεταβολές και την πολιτική της οντότητας για τον προσδιορισμό του χρόνου κατά τον οποίο θεωρείται ότι λαμβάνουν χώρα μεταφορές μεταξύ επιπέδων,

δ) Περιγραφή των τεχνικών αποτίμησης και των εισροών που χρησιμοποιήθηκαν κατά την επιμέτρηση της εύλογης αξίας,

ε) Συμφωνία των υπολοίπων της αρχής της περιόδου με τα υπόλοιπα του τέλους περιόδου και

ζ) Περιγραφή των διεργασιών αποτίμησης που χρησιμοποιεί η οντότητα.

Εάν οι προβλεπόμενες σύμφωνα με το παρόν Δ.Π.Χ.Α. και με άλλα Δ.Π.Χ.Α. γνωστοποιήσεις δεν επαρκούν, γνωστοποιεί επιπλέον πληροφορίες που απαιτούνται για την εκπλήρωση των στόχων αυτών ενώ ταυτόχρονα γνωστοποιεί και εφαρμόζει συνεχώς την πολιτική της για να προσδιορίζει πότε θεωρείται ότι πραγματοποιούνται μεταφορές μεταξύ των επιπέδων της ιεραρχίας εύλογης αξίας³³.

3.8 Δ.Π.Χ.Α. 9 : «Χρηματοοικονομικά Μέσα»

3.8.1 Εισαγωγικά

Το Διεθνές Πρότυπο Χρηματοοικονομικής Αναφοράς με τίτλο «Χρηματοοικονομικά Μέσα», 9 εκδόθηκε στις 24 Ιουλίου 2014 με στόχο την αντικατάσταση του Δ.Λ.Π. 39 και η εφαρμογή του είναι υποχρεωτική για λογιστικές περιόδους που ξεκινάνε από 1η Ιανουαρίου 2018, με δυνατότητα νωρίτερης εφαρμογής, χωρίς βέβαια να έχει υιοθετηθεί ακόμα από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Σύμφωνα μάλιστα με τον Πρόεδρο του IASB, Hans Hoogervorst, το νέο πρότυπο αναμένεται να ενισχύσει την εμπιστοσύνη των επενδυτών στους ισολογισμούς των τραπεζών και στο χρηματοπιστωτικό σύστημα στο σύνολό του. Λόγω της ελλιπής

³³ ΔΠΧΑ 13 παράγραφοι 91 - 99

βιβλιογραφίας για το εν λόγω πρότυπο, γίνεται μία σύντομη παρουσίαση των αλλαγών που αναμένεται να επιφέρει.

Στόχος του Δ.Π.Χ.Α. 9 είναι να αντικαταστήσει τις απαιτήσεις του Δ.Λ.Π. 39 που αφορούν στην ταξινόμηση και επιμέτρηση των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων και χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων. Επί της ουσίας, περιλαμβάνει τις απαιτήσεις για την αναγνώριση, επιμέτρηση και διαγραφή των χρηματοπιστωτικών μέσων και ένα λογικό μοντέλο για την ταξινόμηση και επιμέτρηση. Ακόμη, εισάγει ένα μοναδικό μοντέλο, αναμενόμενων πιστωτικών ζημιών, ήτοι απομείωσης, το οποίο αντικαθιστά το μοντέλο των πραγματοποιημένων πιστωτικών ζημιών που εφαρμόζεται σήμερα, ενώ παράλληλα, καθιερώνει μία ουσιαστικά αναμορφωμένη προσέγγιση στη λογιστική της αντιστάθμισης βασιζόμενη σε αρχές που αντιμετωπίζουν ασυνέπειες και αδυναμίες στο τρέχον μοντέλο του Δ.Λ.Π. 39. Τέλος, φέρνει τροπολογίες στο Δ.Π.Χ.Α. 7 όσων αφορά τις γνωστοποιήσεις³⁴.

3.8.2 Ταξινόμηση και Επιμέτρηση Χρηματοοικονομικών Μέσων

Η ταξινόμηση καθορίζει πώς τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία και χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις αναγνωρίζονται στις οικονομικές καταστάσεις και εν προκειμένω, πώς επιμετρούνται σε συνεχή βάση. Το Δ.Π.Χ.Α. 9 εισάγει μια λογική προσέγγιση για την ταξινόμηση των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων, η οποία οδηγείται από τα χαρακτηριστικά των ταμειακών ροών και το επιχειρηματικό μοντέλο. Αυτή η ενιαία προσέγγιση βασισμένη σε αρχές αντικαθιστά τις ισχύουσες απαιτήσεις που βασιζόνταν σε κανόνες και θεωρούνται ότι είναι υπερβολικά πολύπλοκες και δύσκολες να εφαρμοστούν. Το νέο πρότυπο οδηγεί επίσης σε ένα ενιαίο μοντέλο απομείωσης που θα εφαρμόζεται σε όλα τα χρηματοπιστωτικά μέσα, εξαλείφοντας έτσι μια πηγή της πολυπλοκότητας που σχετίζονταν με τις προηγούμενες λογιστικές απαιτήσεις.

³⁴ ΔΠΧΑ 9 υποενότητες 1.1 – 1.2

3.8.2.1 Χρηματοοικονομικά Περιουσιακά Στοιχεία

Οι νέοι κανόνες ταξινόμησης του Δ.Π.Χ.Α. 9 διαφέρουν σημαντικά από τους υφιστάμενους κανόνες του Δ.Λ.Π. 39 και αναμένεται να επηρεάσουν σημαντικά τον τρόπο με τον οποίο ταξινομούνται και παρουσιάζονται τα χρηματοοικονομικά στοιχεία ενεργητικού, κυρίως από τις τράπεζες.

Ορισμένες από τις βασικές αλλαγές είναι όπως προαναφέρθηκε η σημαντική τροποποίηση των κανόνων ταξινόμησης, η οποία πλέον θα εξαρτάται από το επιχειρηματικό μοντέλο και τα χαρακτηριστικά του προϊόντος. Επιπλέον, καταργείται ο διαχωρισμός ενσωματωμένων παραγώγων. Ενώ τέλος όλες οι μετοχές θα καταχωρούνται στην εύλογη αξία, ακόμα και οι μη εισηγμένες, θα υπάρχει όμως η επιλογή, η μεταβολή να καταχωρείται στα λοιπά συνολικά έσοδα χωρίς να απαιτείται έλεγχος για απομείωση³⁵.

3.8.2.2 Χρηματοοικονομικές Υποχρεώσεις

Η βασικότερη μεταβολή αφορά στις χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις που η επιχείρηση έχει επιλέξει να καταχωρεί στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων. Τα κέρδη ή ζημιές που οφείλονται στη μεταβολή πιστωτικού κινδύνου της ίδιας της επιχείρησης θα παρουσιάζονται στα λοιπά συνολικά έσοδα και δε θα μεταφέρονται ποτέ στην κατάσταση αποτελεσμάτων. Κατ' εξαίρεση, το σύνολο των κερδών ή ζημιών θα καταχωρείται στην κατάσταση αποτελεσμάτων εάν ο ανωτέρω χειρισμός δημιουργεί αναντιστοιχία στην κατάσταση αποτελεσμάτων, αν παραδείγματος χάριν κάποιο χρηματοοικονομικό στοιχείο ενεργητικού επηρεάζεται με ανάλογο τρόπο. Τέλος για χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις που καταχωρούνται στην εύλογη αξία μέσω αποτελεσμάτων αναγκαστικά, το σύνολο των κερδών ή ζημιών θα καταχωρείται στην κατάσταση αποτελεσμάτων³⁶.

³⁵ ΔΠΧΑ 9 υποενότητα 4.1

³⁶ ΔΠΧΑ 9 υποενότητα 4.2

3.8.3 Απομείωση και Αποσβεσμένο Κόστος

Κατά τη διάρκεια της χρηματοπιστωτικής κρίσης, η καθυστερημένη αναγνώριση των πιστωτικών ζημιών από δάνεια και άλλων χρηματοοικονομικών μέσων αναγνωρίστηκε ως αδυναμία στα υφιστάμενα λογιστικά πρότυπα. Το παρόν πρότυπο εισάγει ένα νέο μοντέλο απομείωσης αναμενόμενων ζημιών που θα απαιτεί την έγκαιρη αναγνώριση των αναμενόμενων πιστωτικών απωλειών. Συγκεκριμένα, απαιτεί από τις εταιρείες να λογοδοτήσουν για τις αναμενόμενες πιστωτικές ζημίες από την αρχική αναγνώριση των χρηματοπιστωτικών μέσα και να αναγνωρίζει τις αναμενόμενες ζημίες σε πιο έγκαιρη βάση, για την πλήρη διάρκεια ζωής τους εκτός από ορισμένες εξαιρέσεις³⁷.

Οι τροποποιήσεις αυτές θα επηρεάσουν σημαντικά τα λειτουργικά συστήματα των τραπεζών, καθώς ουσιαστικά σύμφωνα με το νέο πρότυπο η απομείωση θα βασίζεται σε εκτιμήσεις για την αναμενόμενη ζημία αντί για πραγματοποιημένη ζημία, θα υπάρξει σημαντική μεταβολή στον υπολογισμό και παρουσίαση της ζημίας απομείωσης, αλλά και της παρουσίασης του εσόδου από τόκους, ενώ επιπροσθέτως το μέρος που αφορά στην αναμενόμενη ζημία, θα πρέπει να διαχωρίζεται από το επιτόκιο ενός δανείου.

Συνοπτικά, το Δ.Π.Χ.Α. 9 περιγράφει ένα γενικό πρότυπο τριών σταδίων απομείωσης, βασισμένο στις αλλαγές στην πιστωτική ποιότητα από την αρχική αναγνώριση. Στα δύο πρώτα στάδια που παρουσιάζονται παρακάτω, τα έσοδα από τόκους υπολογίζονται επί της μικτής λογιστικής αξίας σε αντίθεση με το τρίτο στάδιο που υπολογίζονται επί της καθαρής.

Το πρώτο στάδιο περιλαμβάνει χρηματοοικονομικά μέσα που δεν είχαν σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου από την αρχική αναγνώριση, ή που έχουν χαμηλό πιστωτικό κίνδυνο κατά την ημερομηνία αναφοράς. Για αυτά τα περιουσιακά στοιχεία, αναγνωρίζονται αναμενόμενες πιστωτικές ζημίες για τους επόμενους δώδεκα μήνες. Το δεύτερο στάδιο περιλαμβάνει χρηματοοικονομικά μέσα που είχαν σημαντική αύξηση του πιστωτικού κινδύνου από την αρχική αναγνώριση, αλλά δεν έχουν αντικειμενικές ενδείξεις απομείωσης. Εξαιρούνται όσα έχουν χαμηλό πιστωτικό κίνδυνο κατά την ημερομηνία αναφοράς. Τέλος, το τρίτο στάδιο περιλαμβάνει χρηματοοικονομικά στοιχεία που κατά την ημερομηνία αναφοράς έχουν αντικειμενικές ενδείξεις απομείωσης. Για αυτά τα περιουσιακά

³⁷ ΔΠΧΑ 9 υποενότητα 5.5

στοιχεία, αναγνωρίζονται αναμενόμενες πιστωτικές ζημιές για όλη τη διάρκεια ζωής της χορήγησης.

3.8.4 Λογιστική Αντιστάθμισης

Στο Δ.Π.Χ.Α. 9 εισάγεται ένα ουσιαστικά αναμορφωμένο μοντέλο για την εφαρμογή της λογιστικής της αντιστάθμισης, με την παροχή πρόσθετων γνωστοποιήσεων σχετικά με τη δραστηριότητα της διαχείρισης των κινδύνων. Το νέο μοντέλο αποτελεί μια σημαντική αναμόρφωση της λογιστικής αντιστάθμισης, που στόχο έχει να ευθυγραμμίσει το λογιστικό χειρισμό με τις πολιτικές διαχείρισης των κινδύνων των οργανισμών και το επιχειρηματικό τους μοντέλο, επιτρέποντας ταυτόχρονα στους οργανισμούς να αντικατοπτρίσουν καλύτερα τις δραστηριότητες αυτές στις οικονομικές τους καταστάσεις. Επιπλέον, ως αποτέλεσμα αυτών των αλλαγών, οι χρήστες των οικονομικών καταστάσεων θα παρέχονται με καλύτερη πληροφόρηση σχετικά με τη διαχείριση των κινδύνων και την επίδραση της λογιστικής της αντιστάθμισης στις οικονομικές καταστάσεις³⁸.

Αξίζει να σημειωθεί ότι το Δ.Π.Χ.Α. 9 δεν αντικαθιστά τις απαιτήσεις για την αντιστάθμιση χαρτοφυλακίου εύλογης αξίας για τον κίνδυνο επιτοκίου, που συχνά αναφέρονται ως απαιτήσεις «μάκρο-λογιστικής αντιστάθμισης», δεδομένου ότι είναι εκτός πεδίου εφαρμογής του προτύπου, λόγω του μακροπρόθεσμου χαρακτήρα. Ως εκ τούτου, η εξαίρεση του Δ.Λ.Π. 39 για αντιστάθμιση εύλογης αξίας της έκθεσης σε κίνδυνο επιτοκίου ενός χαρτοφυλακίου χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων ή χρηματοοικονομικών υποχρεώσεων εξακολουθεί να ισχύει.

3.8.5 Πιστωτικός Κίνδυνος

Αναμενόμενες ζημιές πιστωτικού κινδύνου είναι μια εκτίμηση των πιστωτικών ζημιών κατά τη διάρκεια ζωής του χρηματοοικονομικού μέσου. Κατά τη μέτρηση των αναμενόμενων

³⁸ ΔΠΧΑ 9 κεφάλαιο 6

πιστωτικών απωλειών, μια οικονομική οντότητα θα πρέπει να εξετάσει τα αποτελέσματα βάση σταθμισμένων πιθανοτήτων με τη χρήση σεναρίων για εμφάνιση ή μη πιστωτικών ζημιών. Επιπλέον, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη η διαχρονική αξία του χρήματος, με τις αναμενόμενες πιστωτικές απώλειες να προεξοφλούνται στην ημερομηνία αναφοράς, ενώ οι πληροφορίες που θα χρησιμοποιηθούν θα πρέπει να είναι λογικές, δικαιολογημένες και διαθέσιμες χωρίς υπέρογκο κόστος ή υπερβολική προσπάθεια.

Τέλος το Δ.Π.Χ.Α. 9 καταργεί τη μεταβλητότητα στο κέρδος ή ζημία που προκλήθηκε από τις αλλαγές του πιστωτικού κινδύνου των υποχρεώσεων που επιλέγονται να αποτιμώνται στην εύλογη αξία. Αυτή η αλλαγή στη λογιστική σημαίνει ότι τα κέρδη που προκαλούνται λόγω επιδείνωσης του πιστωτικού κινδύνου της ίδιας της οντότητας όσον αφορά αυτές τις υποχρεώσεις, δεν αναγνωρίζονται πλέον στα αποτελέσματα αλλά στα λοιπά συνολικά έσοδα³⁹.

3.8.6 Εύλογη Αξία και Γνωστοποιήσεις

Το Δ.Π.Χ.Α. 9 επιχειρεί να καθιερώσει ενιαίους κανόνες αποτίμησης, ενώ παράλληλα παρέχει διευκρινίσεις σχετικά με τον ορισμό της εύλογης αξίας και τις οδηγίες επιμέτρησής της⁴⁰. Παρόλα αυτά, η μεθοδολογία με την οποία θα αποτιμώνται σε εύλογη αξία οι χρηματοοικονομικές υποχρεώσεις και συγκεκριμένα το πώς θα περιλαμβάνεται ο πιστωτικός κίνδυνος της ίδιας της επιχείρησης παραμένει προς διευκρίνιση.

Οι γνωστοποιήσεις που απαιτούνται σχετικά με τις αποτιμήσεις εύλογης αξίας, τις αποτιμήσεις που βασίζονται σε μη παρατηρήσιμα δεδομένα, όπως αυτά του επιπέδου 3, αυξάνονται. Το ίδιο ισχύει και για άλλα θέματα, όπως οι διαγραφές των χρηματοοικονομικών μέσων καθώς και τις δραστηριότητες αντιστάθμισης των οντοτήτων και την αποτελεσματικότητα αυτών.

³⁹ ΔΠΧΑ 9 παράγραφος 5.7.7

⁴⁰ ΔΠΧΑ 9 κεφάλαιο 5

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

4.1 Εισαγωγικά

Για την επίτευξη του αντικειμενικού σκοπού της εργασίας και την εξαγωγή συμπερασμάτων σχετικά με την επίδραση της εύλογης αξίας στις οικονομικές καταστάσεις και στην εικόνα που σχηματίζει το επενδυτικό κοινό για τους εκάστοτε οικονομικούς οργανισμούς διενεργήθηκε η παρακάτω έρευνα με τη χρήση του υποδείγματος Ohlson (1995). Στην ανάλυση που ακολουθεί συγκεντρώθηκαν τα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού και των υποχρεώσεων αποτιμώμενα στις εύλογες αξίες που εμφανίζουν εννέα από τους μεγαλύτερους τραπεζικούς ομίλους της χώρας για τις περιόδους 2005 έως και 2014 και κατανέμουν στα ιεραρχικά επίπεδα 1, 2 και 3 σύμφωνα με το Δ.Π.Χ.Α. 7 και Δ.Π.Χ.Α. 13.

Τα λογιστικά στοιχεία που χρησιμοποιήθηκαν στην έρευνα, είναι από τις επίσημες ετήσιες οικονομικές εκθέσεις των τραπεζικών ομίλων και συλλέχτηκαν από τη βάση δεδομένων της compustat και του ΧΑ.Α., ενώ κατόπιν, κατανεμήθηκαν στα ανάλογα επίπεδα ιεραρχίας της εύλογης αξίας του ενεργητικού και των υποχρεώσεων, για την εξαγωγή των στατιστικών αποτελεσμάτων και των συμπερασμάτων βάση του υποδείγματος Ohlson που αναλύεται στην υποενότητα 4.2.

Στόχος της έρευνας είναι η εξαγωγή συμπερασμάτων για τις πληροφορίες που αντλούνται με τη χρήση της εύλογης αξίας στις οικονομικές καταστάσεις και ειδικότερα για την επιρροή της στην αξιολόγηση των τραπεζικών ιδρυμάτων και των οικονομικών οργανισμών γενικότερα, μέσω της επίδρασης στη διαμόρφωση της αξίας της μετοχής. Επί της ουσίας, ερευνάται κατά πόσο οι εισροές που χρησιμοποιούνται στην αποτίμηση ενός χρηματοοικονομικού μέσου αποτελούν χρήσιμη πληροφόρηση για τους επενδυτές ανάλογα με το πόσο ψηλότερα εμφανίζονται στα επίπεδα της ιεραρχίας.

4.2 Θεωρητικό Υπόβαθρο Υποδείγματος

Η έρευνα βασίστηκε στα υποδείγματα Ohlson (1995) και Fetham και Ohlson (1995), οι οποίοι παρουσίασαν μια εναλλακτική μέθοδο για την αποτίμηση των μετοχών. Δύο από τα βασικά πλεονεκτήματα του υποδείγματος αποτίμησης που αναπτύχθηκε από τον Ohlson είναι η μεγάλη έμφαση που δίδεται στον ρόλο της λογιστικής αξίας για τον προσδιορισμό της τιμής της μετοχής, η οποία είναι μια αντικειμενική μεταβλητή διαθέσιμη στους ισολογισμούς των εταιριών καθώς και ο τρόπος αντιμετώπισης των επενδύσεων, τις οποίες θεωρεί ως έναν βασικό παράγοντα του ισολογισμού και όχι ως έναν παράγοντα που μειώνει τις ταμειακές ροές. Ακόμη, σημαντικό πλεονέκτημα αποτελεί το γεγονός ότι βασίζεται στην παρούσα αξία των υπερκερδών με ήδη υπάρχουσες πληροφορίες, επιτυγχάνοντας να εκτιμήσει αν η αξία και οι μελλοντικές μετοχικές αποδόσεις εξαρτώνται από τις λογιστικές πληροφορίες.

Ουσιαστικά το υπόδειγμα που χρησιμοποιείται ερμηνεύει την τιμή της μετοχής σε συνάρτηση με τη λογιστική αξία των ιδίων κεφαλαίων, την τρέχουσα και τη μελλοντική κερδοφορία της καθώς και άλλων απροσδιόριστων πληροφοριών, οι οποίες παίζουν πολύ σημαντικό ρόλο όπως παραδέχεται και ο ίδιος ο Ohlson (2001).

Αξίζει να σημειωθεί ότι, βασιζόμενοι στην έρευνα του Ohlson (1999), οι Barth et al. (1999), συμπέραναν ότι τα συστατικά των κερδών έχουν αυξητική επεξηγηματική ικανότητα σχετικά με τη χρηματοοικονομική αξία των μετοχών, σε ένα μοντέλο αποτίμησης, πέρα από τις πληροφορίες που δίνουν η λογιστική αξία των ιδίων κεφαλαίων και τα υπερκανονικά κέρδη.

Τέλος, σύμφωνα με την έρευνα των Σπηλιώτη και Καραθανάση (2002) η μέθοδος αυτή είναι περισσότερο αξιόπιστη σε σχέση με τα υποδείγματα αποτίμησης που στηρίζονται στην προεξόφληση των μερισμάτων, καθώς όταν εφαρμόζεται για μικρότερες περιόδους εξηγεί μεγαλύτερο ποσοστό της διακύμανσης της τιμής της μετοχής σε σχέση με τα παραδοσιακά υποδείγματα αποτίμησης.

4.3 Μεθοδολογία

Για την εφαρμογή του υποδείγματος και την εξαγωγή των συμπερασμάτων από τα αποτελέσματα που παρουσιάζονται στην υποενότητα 4.4, με τη χρησιμοποίηση του υποδείγματος Ohlson (1995), έγιναν οι εξής ορισμοί και υποθέσεις:

Καταρχάς ορίστηκε η αναλογία για το υπόδειγμα των στοιχείων του ενεργητικού,

$$\text{NONLVL1ASSETS} = \frac{\text{lvl2assets} + \text{lvl3assets}}{\text{lvl1assets} + \text{lvl2assets} + \text{lvl3assets}},$$

η οποία δείχνει την αναλογία των περιουσιακών στοιχείων που εμφανίζονται στα επίπεδα 2 και 3 σε σχέση με το σύνολο και στη συνέχεια δημιουργήθηκε η ψευδομεταβλητή DUMNONLVL1ASSETS η οποία παίρνει τιμές 0 και 1.

- Όταν η αναλογία NONLVL1ASSETS > median τότε DUMNONLVL1ASSETS = 1
- Όταν η αναλογία NONLVL1ASSETS < median τότε DUMNONLVL1ASSETS = 0

Ομοίως ορίστηκε η αναλογία για το υπόδειγμα των στοιχείων των υποχρεώσεων,

$$\text{NONLVL1LIABS} = \frac{\text{lvl2liabilities} + \text{lvl3liabilities}}{\text{lvl1liabilities} + \text{lvl2liabilities} + \text{lvl3liabilities}},$$

η οποία δείχνει την αναλογία των υποχρεώσεων που εμφανίζονται στα επίπεδα 2 και 3 σε σχέση με το σύνολο και κατόπιν η ψευδομεταβλητή DUMNONLVL1LIABS που παίρνει τιμές 0 και 1 και λειτουργεί με την ίδια ως άνω υπόθεση,

- Όταν η αναλογία NONLVL1LIABS > median τότε DUMNONLVL1LIABS = 1
- Όταν η αναλογία NONLVL1LIABS < median τότε DUMNONLVL1LIABS = 0

Η σχέση που χρησιμοποιήθηκε για τα στατιστικά υπόδειγμα τόσο των περιουσιακών στοιχείων όσο και των υποχρεώσεων έχει ως εξής:

$$\text{PRI}_{i,t} = a_0 + a_1 \text{BV}_{i,t} + a_2 \text{EAR}_{i,t} + a_3 \text{Dummylvl1}_{i,t} + a_4 \text{Dummylvl1}_{i,t} \times \text{BV}_{i,t} + a_5 \text{Dummylvl1}_{i,t} \times \text{EAR}_{i,t} + \varepsilon_{i,t}$$

Με βάση τις ως άνω υποθέσεις, παρουσιάζονται τα αποτελέσματα όσον αφορά τα στοιχεία που εμφανίζουν οι τράπεζες στα ιεραρχικά επίπεδα 1, 2 και 3 και πως αυτά

επηρεάζουν την αξία της μετοχής, που είναι ένα από τα κυριότερα εργαλεία στη φαρέτρα των αναλυτών και επενδυτών στη σύγχρονη αγορά για την αξιολόγηση ενός οικονομικού οργανισμού.

4.4 Αποτελέσματα και Περιγραφική Στατιστική

4.4.1 Θεωρητικές Παραδοχές

Πρώτου παρουσιαστούν τα αποτελέσματα είναι αναγκαίο να επισημανθούν τα ακόλουθα σημαντικά αξιώματα. Προκειμένου να διαπιστωθεί η επιρροή των ανεξάρτητων μεταβλητών στην τιμή της μετοχής, εξετάζονται οι τιμές που λαμβάνει το p-value για κάθε ανεξάρτητη μεταβλητή, ενώ για τη συνολική επεξηγηματική ικανότητα του κάθε υποδείγματος παρατηρείται η τιμή που λαμβάνει το R^2 .

Όσον αφορά το p-value, μια μεταβλητή είναι σημαντική όταν το p-value είναι μικρότερο από 0,1. Επιπροσθέτως, όταν:

- α) $0,05 < \text{p-value} < 0,1$, τότε η μεταβλητή θεωρείται στατιστικά σημαντική σε επίπεδα σημαντικότητας 10%,
- β) $0,01 < \text{p-value} < 0,05$, τότε η μεταβλητή θεωρείται στατιστικά σημαντική σε επίπεδο σημαντικότητας 5%,
- γ) $\text{p-value} < 0,01$, τότε η μεταβλητή θεωρείται στατιστικά σημαντική σε επίπεδο σημαντικότητας 1%.

Αναφορικά με το R^2 , που δείχνει το βαθμό που οι τιμή της μετοχής ερμηνεύεται από τις τιμές των ανεξάρτητων μεταβλητών παίρνει τιμές από 0 έως 1. Όσο μεγαλύτερη η τιμή του R^2 , τόσο μεγαλύτερη η γραμμική συσχέτιση και άρα τόσο καλύτερη η ερμηνεία των ανεξάρτητων μεταβλητών επί της εξαρτημένης, δηλαδή την αξία της μετοχής.

4.4.2 Το Δείγμα

4.4.2.1 Λογιστικά Στοιχεία και Δεδομένα

Κατόπιν επεξεργασίας των δεδομένων που συλλέχθηκαν, αξίζει να σημειωθεί, ότι παρόλο που στην έρευνα συμπεριλαμβάνονται τα έτη 2006 έως 2008 για πρακτικούς λόγους, εντούτοις οι περίοδοι αυτοί δεν εμφανίζουν κονδύλια αφού το πρότυπο δεν ήταν σε ισχύ, χωρίς βέβαια να επηρεάζονται ποιοτικά τα αποτελέσματα της ανάλυσης, ενώ το έτος 2005 αποτέλεσε τη βάση αποπληθωρισμού.

Επιπλέον, στοιχεία από τα οποία προέκυπταν αρνητικά Ίδια Κεφάλαια δεν συμπεριλήφθηκαν, προκειμένου σε ρεαλιστικότερη παρουσίαση των αποτελεσμάτων και συγκεκριμένα την αποφυγή αρνητικής τιμής της μετοχής, οδηγώντας σε σύνολο 51 παρατηρήσεων και διατηρώντας παράλληλα την ποιοτική σημασία των αποτελεσμάτων και τα τελικά συμπεράσματα.

4.4.2.2 Περιγραφικά Στατιστικά και Συσχετίσεις

Όσον αφορά τα περιγραφικά στατιστικά στοιχεία που εμφανίζονται στον Πίνακα 4.1, οι κυριότεροι δείκτες είναι ο Μέσος όρος (Mean) και η Διάμεσος (Median), η οποία είναι ανθεκτικότερη σε ακραίες παρατηρήσεις από ότι ο μέσος όρος, αφού διαιρεί τα δεδομένα σε δύο ίσα μέρη. Ο βασικότερος δείκτης διασποράς είναι η τυπική απόκλιση που δείχνει πως κατανέμονται οι παρατηρήσεις γύρω από το μέσο όρο. Αναλυτικότερα, ο παρακάτω πίνακας παρουσιάζει σημαντικό ενδιαφέρον στα παρακάτω αποτελέσματα.

Όπως φαίνεται, το 14% των τραπεζικών ομίλων εμφανίζουν στοιχεία ενεργητικού στα επίπεδα 2 και 3 μεγαλύτερα από τη διάμεσο ενώ το 18% εμφανίζουν αντίστοιχα υποχρεώσεις στα εν λόγω επίπεδα πάνω από τη διάμεσο.

Επιπλέον, ο μέσος όρος των κερδών είναι αρνητικός και άρα εμφανίζονται μικρές ζημίες στο σύνολο του τραπεζικού κλάδου, κάτι που πιθανώς να οφείλεται στην πρόσφατη

οικονομική κρίση. Βέβαια, κρίνοντας και με την αντίστοιχη τυπική απόκλιση, διαπιστώνεται πως η προσπάθεια και οι ενέργειες για τη διατήρηση του τραπεζικού κλάδου στα χρόνια της κρίσης ήταν εν μέρει αποτελεσματικές, αφού κράτησαν τις ζημίες σε χαμηλά επίπεδα.

Τέλος, όσον αφορά την τυπική απόκλιση της τιμής της μετοχής, εμφανίζει τιμή 1,54 και μέσο όρο 1,69.

Πίνακας 4.1 – Περιγραφικά Στατιστικά Στοιχεία

	PRI	BV	EAR	DUMNONLVL1ASSETS	DUMNONLVL1LIABS
Μέσος	1,69	1,17	-0,26	0,14	0,18
Διάμεσος	0,99	1,04	0,02	0	0
Μέγιστο	6,03	5,00	0,38	1	1
Ελάχιστο	0,12	0,26	-6,02	0	0
Τυπική Απόκλιση	1,54	0,71	0,96	0,35	0,39

Στον Πίνακα 4.2 παρουσιάζεται η μήτρα συσχετίσεων, όπου η πάνω γραμμή έχει το συντελεστή συσχέτισης και η κάτω το p-value. Για όλες τις μεταβλητές έχει γίνει διαγραφή παρατηρήσεων που ανήκουν στο άνω και κάτω 1% της κατανομής κάθε μεταβλητής προκειμένου να αποφευχθεί τυχόν επίδραση των ακραίων παρατηρήσεων του δείγματος.

Από τη μήτρα συσχετίσεων εξάγονται ορισμένα ιδιαίτερα σημαντικά αποτελέσματα όσον αφορά την αλληλεπίδραση ανάμεσα στα στοιχεία.

α) Υπάρχει θετική συσχέτιση ανάμεσα στα ίδια κεφάλαια και στην τιμή της μετοχής (0,62) με το p-value να τείνει στο μηδέν.

β) Εμφανίζεται θετική συσχέτιση μεταξύ των κερδών και της αξίας της μετοχής (0,46) με το p-value να τείνει και σε αυτή την περίπτωση στο μηδέν, όπως αντίστοιχα και θετική συσχέτιση έχουν τα κέρδη με τα ίδια κεφάλαια (0,34) με p-value (0.01).

γ) Η μεταβλητή DUMNONLVL1LIABS εμφανίζει αρνητική συσχέτιση με την τιμή της μετοχής (-0,41) και p-value να τείνει στο μηδέν, αφού όπως θα φανεί και στους επόμενους πίνακες, οι αξιολογήσεις των αναλυτών για όσες εταιρίες εμφανίζουν μεγάλα κονδύλια στα επίπεδα 2 και 3 είναι επιφυλακτικές.

δ) Ενώ παράλληλα, οι μεταβλητές DUMNONLVL1LIABS και DUMNONLVL1ASSETS σχετίζονται θετικά (0,26) με p-value (0,06), καταδεικνύοντας πως τα στοιχεία των επιπέδων 2 και 3 εμφανίζονται τόσο στις υποχρεώσεις όσο και στα περιουσιακά στοιχεία. Αυτό είναι ένα στοιχείο το οποίο πιθανώς να υποδεικνύει πως οι τράπεζες που τείνουν να εμφανίζουν πλασματικά ή αναξιόπιστα στοιχεία στα επίπεδα 2 και 3, το κάνουν είτε από επιλογή, που πιθανώς να σημαίνει προσπάθεια ωραιοποίησης της πραγματικής εικόνας είτε από ελλειμματική εταιρική διακυβέρνηση.

Πίνακας 4.2 – Μήτρα Συσχετίσεων

Covariance Analysis: Spearman rank-order					
Correlation					
Probability	PRI	BV	EAR	DUMNONLVL1ASSETS	DUMNONLVL1LIABS
PRIBV	1				
(p-value)	-----				
BV	0,62	1			
(p-value)	0,00	-----			
EAR	0,46	0,34	1		
(p-value)	0,00	0,01	-----		
DUMNONLVL1ASSETS	-0,19	0,09	-0,08	1	
(p-value)	0,18	0,52	0,59	-----	
DUMNONLVL1LIABS	-0,41	-0,13	-0,20	0,26	1
(p-value)	0,00	0,35	0,15	0,06	-----

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί πως μεταξύ των ανεξάρτητων μεταβλητών δεν φαίνεται να υπάρχουν υψηλές συσχετίσεις και ως αποτέλεσμα δεν φαίνεται να υπάρχει πολυσυγγραμμικότητα, ενώ τα αποτελέσματα που εξάχθηκαν με το υπόδειγμα Ohlson δεν είναι ευαίσθητα στην επιλογή αποπληθωριστή.

4.4.3 Αποτελέσματα Εμπειρικής Ανάλυσης

Όσων αφορά τα αποτελέσματα που εξάχθηκαν από τα λογιστικά στοιχεία των τραπεζών βάση του υποδείγματος Ohlson παρουσιάζονται ως ακολούθως. Από τον Πίνακα 4.3 που διαμορφώθηκε με βάση τα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία που αποτιμώνται στις εύλογες αξίες, διαπιστώνονται τα εξής.

Αρχικά, η ψευδομεταβλητή που αφορά τα στοιχεία του 2ου και 3ου επιπέδου, DUMNONLVL1ASSETS, έχει αρνητικό πρόσημο (-0,79) και είναι στατιστικά σημαντική (0,04) κάτι που σημαίνει ότι σύμφωνα με το υπόδειγμα του Ohlson η σχέση αξίας μετοχής και της μεταβλητής αυτής είναι αρνητική. Με άλλα λόγια, είναι αντιληπτό ότι όσο μεγαλύτερες οι αξίες των στοιχείων στα επίπεδα 2 και 3, τόσο πέφτει η αξία της μετοχής, επιβεβαιώνοντας το γεγονός ότι τα στοιχεία αυτά δεν αποτιμώνται σε χρηματιστηριακές τιμές αλλά βάση εκτιμήσεων καθιστώντας τα λιγότερο αξιόπιστα και άρα δυσχεραίνουν την εικόνα που διαμορφώνουν οι αναλυτές και οι επενδυτές για τον οργανισμό.

Επιπλέον, η μεταβλητή των ιδίων κεφαλαίων BV, εμφανίζει θετικό πρόσημο (1,22) και είναι στατιστικά σημαντική αφού τείνει στο μηδέν, κάτι που όπως είναι λογικό, σημαίνει πως όσο περισσότερα Ίδια Κεφάλαια εμφανίζει ο οργανισμός τόσο επηρεάζεται θετικά η τιμή της μετοχής του, ενώ τέλος να σημειωθεί, ότι τα ανωτέρω εξηγούν το 54% της διακύμανσης της τιμής της μετοχής.

Πίνακας 4.3 – Υπόδειγμα Ohlson για Περιουσιακά Στοιχεία

Variable	Coefficient	t-Statistic	Prob.
Intercept	0,43	1,66	0,10
BV	1,22	5,46	0,00
EAR	0,12	0,63	0,53
DUMNONLVL1ASSETS	-0,79	-2,15	0,04
DUMNONLVL1ASSETS*BV	-0,16	-0,51	0,61
DUMNONLVL1ASSETS*EAR	0,28	0,42	0,68
R-squared	0,54		

Αντίστοιχα με βάση τις υποχρεώσεις που αποτιμώνται στις εύλογες αξίες διαμορφώνεται ο Πίνακας 4.4 που από τον οποίο όπως και στην περίπτωση των περιουσιακών στοιχείων εξάγονται τα παρακάτω συμπεράσματα.

Πρώτον, η ψευδομεταβλητή DUMNONLVL1LIABS που αφορά τα στοιχεία του παθητικού τα οποία εμφανίζονται στα επίπεδα 2 και 3 της ιεραρχίας της εύλογης αξίας έχει αρνητικό πρόσημο (-1,25) και άρα αρνητική σχέση με την αξία της μετοχής αφού είναι και στατιστικά σημαντική (0,01). Συμπεραίνεται λοιπόν ότι πράγματι τα στοιχεία των υποχρεώσεων που εμφανίζονται στα επίπεδα αυτά κρίνονται ως αναξιόπιστα ή ακόμη και πλασματικά από τους αναλυτές, οδηγώντας σε υποτίμηση της αξίας της μετοχής.

Δεύτερον, η μεταβλητή BV των ιδίων κεφαλαίων είναι στατιστικά σημαντική αφού και στην περίπτωση των υποχρεώσεων τείνει στο μηδέν και έχει θετική συσχέτιση με την τιμή της μετοχής (1,17), κάτι που φαντάζει λογικό αφού στην ουσία αφορά τη συμμετοχή ξένων κεφαλαίων στην εταιρία. Με άλλα λόγια όσο πιο υψηλή δανειστική ικανότητα τόσο μεγαλύτερη ρευστότητα σε μικρότερο κόστος και άρα τόσο μεγαλύτερη ρευστότητα, με αποτέλεσμα τη θετικότερη εκτίμηση της αξίας του οργανισμού και θετικό αντίκτυπο στην τελική αξία της μετοχής, με τα παραπάνω να εξηγούν το 56% της διακύμανσης της τιμής της μετοχής.

Πίνακας 4.4 – Υπόδειγμα Ohlson για Υποχρεώσεις

Variable	Coefficient	t-Statistic	Prob.
Intercept	0,53	2,89	0,01
BV	1,17	6,55	0,00
EAR	0,10	0,63	0,53
DUMNONLVL1LIABS	-1,25	-2,65	0,01
DUMNONLVL1LIABS*BV	0,05	0,22	0,83
DUMNONLVL1LIABS*EAR	-0,66	-0,7961	0,43
R-squared	0,56		

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

5.1 Περιορισμοί και Προτάσεις για Μελλοντική Έρευνα

Προτού καταγραφούν τα συμπεράσματα, είναι σημαντικό να αναλυθούν οι περιορισμοί που εφαρμόστηκαν στην έρευνα και ουσιαστικά δίνουν το έναυσμα για περαιτέρω μελέτη πάνω στο συγκεκριμένο θέμα. Αρχικά, τα δεδομένα που χρησιμοποιήθηκαν προέρχονται από της ελληνικές τράπεζες, κάτι που όπως είναι λογικό σημαίνει πως δεν εκφράζουν το σύνολο του παγκόσμιου τραπεζικού κλάδου και πιθανώς τα αντίστοιχα αποτελέσματα άλλης χώρας να είναι διαφορετικά, τόσο όσον αφορά την επίδοση των τραπεζών όσο και την αντίδραση των αναλυτών και επενδυτών με βάση τα αντίστοιχα δεδομένα. Ταυτόχρονα, δεδομένου ότι ο τραπεζικός κλάδος είναι ιδιόμορφος και σε πολλές περιπτώσεις διέπεται από ξεχωριστό νομικό και θεσμικό πλαίσιο, τα αποτελέσματα που εξήχθηκαν δεν αντιπροσωπεύουν την οικονομία στο σύνολο της ή άλλες παρεμφερείς εταιρείες και οργανισμούς.

Επιπροσθέτως, αξίζει να σημειωθεί πως το δείγμα που χρησιμοποιήθηκε στα πλαίσια της εργασίας είναι σχετικά μικρό και επομένως δεν μπορεί να γίνει τυφλή αποδοχή των συμπερασμάτων, αφού και οι τραπεζικοί όμιλοι όσο και τα έτη που χρησιμοποιήθηκαν μπορούν να διευρυνθούν προκειμένου να εξαχθούν ασφαλέστερα συμπεράσματα. Άλλωστε η εφαρμογή των προτύπων που χρησιμοποιούνται για την κατηγοριοποίηση των χρηματοοικονομικών μέσων στα τρία επίπεδα της εύλογης αξίας είναι σχετικά πρόσφατη, με αποτέλεσμα όπως τονίστηκε και στο κεφάλαιο της εμπειρικής έρευνας να μειωθεί περαιτέρω το δείγμα, ενώ η συνεχής αναβάθμισή και εξέλιξη των προτύπων δεν επιτρέπει την απόλυτη αντιστοιχία των τωρινών ευρημάτων με πιθανά μελλοντικά. Ενώ από την άλλη, και εξαιτίας της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης που έπληξε ιδιαίτερα τον ελληνικό τραπεζικό τομέα, αρκετοί τραπεζικοί όμιλοι οδηγήθηκαν είτε σε παύση των δραστηριοτήτων τους είτε σε συγχωνεύσεις με άλλους ομίλους, είτε ακόμα και σε εξαγορά τους από μεγαλύτερους. Τα παραπάνω είναι φυσιολογικό να έχουν αντίκτυπο τόσο την εταιρική διακυβέρνηση των ομίλων και τις οικονομικές τους καταστάσεις, όσο και στις εκτιμήσεις των αναλυτών και των υποψήφιων επενδυτών.

5.2 Συμπεράσματα

Με την ολοκλήρωση της ανάλυσης της παραπάνω έρευνας ουσιαστικά ολοκληρώνεται η μελέτη και εξάγονται ορισμένα συμπεράσματα. Τα αποτελέσματα της έρευνας έρχονται να επιβεβαιώσουν τους ερευνητές που κατά καιρούς ασχολήθηκαν με την εφαρμογή της επιμέτρησης της εύλογης αξίας και των κονδυλίων που εμφανίζονται στην ιεράρχηση της, στις ετήσιες οικονομικές εκθέσεις των οργανισμών σύμφωνα με τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα και ιδιαίτερα με το Δ.Π.Χ.Α. 13.

Συμπερασματικά, μπορεί να ειπωθεί, ότι τα στοιχεία των επιπέδων 2 και 3 είναι λιγότερο αξιόπιστα στις εκτιμήσεις των αναλυτών και των επενδυτών στην προσπάθεια τους να αξιολογήσουν την αξία μιας επιχείρησης, αφού επί της ουσίας η χρησιμότητα τους φαίνεται να είναι ανάλογη με το επίπεδο της ιεραρχίας που ταξινομούνται. Στην περίπτωση μάλιστα του ελληνικού τραπεζικού κλάδου που εξετάστηκε, φαίνεται πράγματι να υπάρχει συσχέτιση ανάμεσα στα στοιχεία που εμφανίζουν οι όμιλοι στα επίπεδα της ιεραρχίας της εύλογης αξίας και τη διαμόρφωση της τιμής της μετοχής, και άρα την οικονομική αξία του οργανισμού. Επιπλέον, όπως είχε ήδη τονιστεί από διάφορους οικονομολόγους και ακαδημαϊκούς, η επιφυλακτικότητα των αναλυτών στην αξιολόγηση των επιπέδων 2 και 3 επαληθεύεται στα ευρήματα της στατιστικής έρευνας, τα οποία καταγράφουν αρνητική σχέση των παραπάνω χρηματοοικονομικών μέσων με την τιμή της μετοχής, καθιστώντας απαραίτητη την αναβάθμιση των πληροφοριών και των γνωστοποιήσεων που απαιτούνται από τους οργανισμούς. Σημαντικό εύρημα είναι ακόμη ότι από τα αποτελέσματα, φαίνεται να εμφανίζεται η επίδραση της οικονομικής κρίσης στα χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία και υποχρεώσεις που επιμετρούν οι ελληνικές τράπεζες στις εύλογες αξίες, καθώς το στατιστικό υπόδειγμα δείχνει την ύπαρξη ζημιών.

Γίνεται κατανοητό, πως η παρούσα χρήση της εύλογης αξίας ενέχει κινδύνους όσον αφορά την αξιοπιστία των οικονομικών καταστάσεων, αφού δίνει τη δυνατότητα στους διαχειριστές των εταιριών να επιμετρήσουν, στα πλαίσια της εύλογης αξίας, ορισμένα χρηματοοικονομικά μέσα σύμφωνα με δικές τους πεποιθήσεις, κάτι που όμως γίνεται αντιληπτό από την αγορά, όπως επιβεβαιώνεται και από την έρευνα, και έχει αρνητικό αντίκτυπο στην εικόνα της τράπεζας και του κλάδου γενικότερα. Παράλληλα, τα ευρήματα της έρευνας δείχνουν πως τα χρηματοοικονομικά μέσα που επιμετρούνται στην εύλογη αξία επηρεάζουν τις οικονομικές καταστάσεις και μάλιστα φαίνεται να υπάρχει ξεχωριστή

αντιμετώπιση των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων και των υποχρεώσεων προκειμένου να επιτευχτεί η καλύτερη εικόνα των οικονομικών καταστάσεων, αφού η εμφάνιση τους στα χαμηλότερα επίπεδα της εύλογης αξίας, φαίνεται να δρα αρνητικά στην τιμή της μετοχής, σύμφωνα με τα στατιστικά υποδείγματα. Στο εγγύς μέλλον με τη δημοσίευση και εφαρμογή νέων προτύπων, όπως το Δ.Π.Χ.Α. 9 στόχος όλων είναι η αποφυγή αυτών των φαινομένων.

Τέλος, είναι απαραίτητο να επισημανθεί ότι τα αποτελέσματα και τα συμπεράσματα που εξήχθηκαν είναι ουσιαστικά εκτιμήσεις και απόψεις του συγγραφέα, βασισμένα σε γενικές λογιστικές και οικονομικές παραδοχές και σε καμία περίπτωση δεν αποτελούν τεκμήρια για τη συνολική αντιμετώπιση του θέματος, αλλά στοχεύουν είτε να εμπλουτίσουν την ήδη υπάρχουσα βιβλιογραφία είτε να προβληματίσουν για περαιτέρω έρευνα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική

- Grant-Thornton (2009), Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς I.F.R.S. Αναλυτική Παρουσίαση, Τόμος Α, Έκδοση Γ Αναθεωρημένη.
- Γκίκας Δ. (2008), Χρηματοοικονομική Λογιστική, International Financial Reporting Standards, Εκδόσεις Μπένου.
- Καραγιάννης Ι., Καραγιάννη Α. και Καραγιάννης Δ (2012), Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα, Παραδείγματα - Εφαρμογές - Δ.Λ.Π. - Δ.Π.Χ.Α. στην Πράξη, 3^η Έκδοση, Θεσσαλονίκη.
- Καραθανάση Γ. Α. και Σπηλιώτη Σ. Ν. (2002), «Σύγκριση Παραδοσιακών Υποδειγμάτων Αποτίμησης Μετοχών με το Υπόδειγμα του Ohlson (1995)», «Σπουδαί», Τόμος 52, Τεύχος 4^ο, Πανεπιστήμιο Πειραιώς.
- Λαζαρίδης Γ., Παπαδόπουλος Δ. (2006), Χρηματοοικονομική Διοίκηση, Τεύχος Δ', Θεσσαλονίκη.
- Νεγκάκης Χ. (2015), Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς, Θεωρία και Εφαρμογές.
- Νεγκάκης Χ. (2015), Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς, Ειδικά Θέματα.
- Νούλας Α. Γ. (2005), Χρήμα και Τράπεζες, Β' έκδοση, Θεσσαλονίκη.
- Νούλας Α. Γ. (2006), Αγορές Χρήματος και Κεφαλαίου, Θεσσαλονίκη.
- Ντζανάτος Δ. (2008), Τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα με απλά λόγια και οι Διαφορές τους από τα Ελληνικά, Εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα.
- Πρωτοψάλτης Γ. Ν. (2008), Κανόνες Αποτιμήσεως Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης και Διεθνών Λογιστικών Προτύπων, Εκδόσεις Σταμούλη.
- Πρωτοψάλτης Γ. Ν. (2009), Παραδείγματα Εφαρμογής των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων, Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Πληροφόρησης και Διερμηνειών, Τόμοι 1-2, Εκδόσεις Σταμούλη.
- Σαπουντζόγλου Γ. και Πεντότης Χ. (2009), Τραπεζική Οικονομική, Τόμος Α', Εκδόσεις Μπένου.

Βιβλιογραφία

- Amel-Zadeh A. and Meeks (2013), “Bank Failure, Market-to-market and the Financial Crisis”, *Abacus* 49, p. 308-339.
- Armstrong S.C., Barth E. M., Jagolinzer D. A. and Riedl J. E. (2010), “Market Reaction to the Adoption of IFRS in Europe”, *The Accounting Review*, Vol. 85, Issue 1, Pages 31-61.
- Ayres R. D., Neal L. T., Reid C. L. (2014), “Unintended Consequences of Fair Value Accounting: A Study of Goodwill Accounting and Significant Tension in the Auditor-Client Relationship”, *S.S.R.N.*
- Badia M., Duro M., Penalva F. and Ryan G. S. (2015), “Conditionally Conservative Fair Value Measurements”, *Columbia Business School Research Paper*, No. 15-30.
- Barth E. M., Beaver H. W., Hand R.M. J. and Landsman R. W. (1999), “Accruals, Cash Flows, and Equity Values”, *Review of Accounting Studies*, Vol. 4, Issue 3-4, p. 205-229.
- Bischof J. (2009), “The effects of IFRS 7 Adoption on Bank Disclosure in Europe”, *Accounting in Europe*, Vol. 6, Issue 2, p. 167-194.
- Cannon H. N. and Bedard C. J. (2015), “Auditing Challenging Fair Value Measurements: Evidence from the Field”, *S.S.R.N.*
- Christensen B. H. and Nikolaev V. V. (2013), “Does Fair Value Accounting For Non-financial Assets Pass the Market Test?”, *Review of Accounting Studies* (2013), Vol. 18, Issue 3, p. 734-775.
- Dvorakova D. (2011), “Developments in Fair Value Measurement: Some IFRS 13 View”, *Recent Researches in Applied Economics*, p. 151-156, Iasi Romania, WSEAS Press.
- Ettredge L. M., Xu Y. and Yi S. H. (2014), “Fair Value Measurements and Audit Fees: Evidence from the Banking Industry”, *AUDITING: A Journal of Practice & Theory*: August 2014, Vol. 33, No. 3, p. 33-58.
- Feltham, G.A. and Ohlson J.A. (1995), “Valuation and Clean Surplus Accounting for Operating and Financial Activities”, *Contemporary Accounting Research*, Vol. 11, p. 689-732.
- Glaser M., Mohrmann U. and Riepe J. (2015), “The Link between Level 3 Assets of Banks and Their Default Risk and Default Costs”, *S.S.R.N.*

- Kousenidis D., Ladas A. and Negkakis C. (2010), “Value Relevance of Accounting Information in the Pre- and Post- IFRS Accounting Periods”, *European Research Studies*, Vol. XIII, Issue (1).
- Madray J. R. (2008), “The Trend toward Fair Value Accounting”, *Journal of Financial Service Professionals* (2008), Vol. 62, Issue 3, p. 16.
- Magnan M., Menini A. and Parbonetti A. (2011), “Fair value accounting: Information or confusion for financial markets?”, *Review of Accounting Studies* (2015) Vol. 20, Issue 1, p. 559-591, CIRANO - Scientific Publication No. 2011s-56.
- Ohlson J. (1995), “Earnings Book Values and Dividends in Security Valuation”, *Contemporary Accounting Research*, Vol. 11, p. 661-687.
- Song J. S., Thomas B. W. and Yi H. (2009), “Value Relevance of FAS 157 Fair Value Hierarchy Information and the Impact of Corporate Governance Mechanisms”, *Accounting Review*, Vol. 85, No. 4, 2010.
- Uzma S. H. (2012), “Accounting of Intangible Assets under FVA”, *Research Journal of Finance & Accounting* (2012), Vol. 3, Issue 6, p. 13.
- Whittington G. (2005), “The Adoption of International Accounting Standards in the European Union”, *European Accounting Review*, Vol. 14, No. 1, p. 127-153.
- Whittington G. (2015), “Fair Value and IFRS”, *The Routledge Companion to Financial Accounting Theory*, Edited by Stewart Jones, Chapter 10, p. 217-235.
- Yarnold J. and Ravlic M. (2014), “IFRS 13 and Investing Decisions, A Study of Auditors and Academics’ viewpoint”, *Student Umea School of Business and Economics*.

Ηλεκτρονικές Πηγές

- eur-lex.europa.eu/homepage.html
- www.ase.gr
- www.compustat.com
- www.e-forologia.gr
- www.forin.gr
- www.hcmc.gr
- www.helex.gr
- www.iasplus.com
- www.ifrs.org
- www.kpmg.com
- www.soel.gr
- www.ssrn.com
- www.taxheaven.gr